

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

АНАЛИЗ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Местна инициативна група –

Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово

М. май 2016 г

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на „Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони“

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на използваните съкращения **5**
I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕТО 7
1. Методика на проучването на проблемите, потребностите и приоритетите на заинтересованите страни 7
2. Цели на проучването 11
II. АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ 17
1. Съдържание и цели на анкетната карта 17
2. Процес на провеждане на анкетното проучване 18
3. Обобщени резултати от проучването 19
3.1. Резултати от основното анкетно проучване 19
3.2. Резултати от допълнителното анкетно проучване 66
III. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ СРЕЩИ, КОНФЕРЕНЦИИ, ОБСЪЖДАНИЯ, КОНСУЛТАЦИИ И обучения 74
IV. ПРОГРАМИ И МЕРКИ С ВИСОК ПОТЕНЦИАЛ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО СВОМР 94
1. ПРСР/ ЕЗФРСР 94
1.1. Мярка 4.1. 94
1.2. Мярка 4.2. 95
1.3. Мярка 6.4. 97
1.4. Мярка 7.2. 99
2. ОПИК 101
2.1. Мярка “Подкрепа за разработване и внедряване на иновации в МСП” (ПО 1, ИП 1.1.) 101
2.2. Мярка “Технологично обновление и внедряване на стандарти в МСП” (ПО 2, ИП 2.2.) 105
3. Мярка, съответстваща на целите на Регламент (ЕС) № 1305/2013 107
4. ОПРЧР 109
4.1. Мярка „Повишаване достъпа до заетост на безработни лица, вкл. лица с увреждания и адаптиране на работещите спрямо нуждите на бизнеса“ (ИП 1 , ИП 3, ИП 6 от ПО 1; ИП 2 от ПО 2) 109
4.2. Мярка „Подкрепа за развитието на предприемачески идеи на територията на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово“ (ИП 5 от ПО 1) 114
4.3. Мярка „Интеграция на маргинализираните общности“ (ИП 1 от ПО 2) 116
4.4. Мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги за социално включване на хора с увреждания и самотноживеещи лица“ (ИП 3 от ПО 2) 120

V. ПРОГРАМИ И МЕРКИ С НИСЪК ПОТЕНЦИАЛ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО СВОМР **122**
1. Мерки от ПРСР с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС 122
2. ОПИК с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС 124
3. ОПРЧР с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС.....125
4. ОПОС с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС.....126

СЪДЪРЖАНИЕ НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1 Секторен обхват на анкетното проучване.....20
Фигура 2 Подсекторна видова разбивка на заинтересованите страни.....21
Фигура 3 Приоритетни области на развитие в земеделието 24
Фигура 4 Икономически статус на предприятията като заинтересовани лица.....26
Фигура 5 Икономически размер на земеделските стопанствата като заинтересовани страни 27
Фигура 6 Размер на обработваемата площ на земеделските стопанства.....27
Фигура 7 Заинтересовани лица според категорията територия, която притежават/стопанисват 28
Фигура 8 Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица проблеми 35
Фигура 9 Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица потребности и приоритети 46
Фигура 10 Предпочитани от заинтересованите страни проектни инвестиции.....47
Фигура 11 Предпочитани от заинтересованите страни проектни разходи 48
Фигура 12 Намерения на заинтересовените страни за разработване на иновации и участие в земеделски организации 49
Фигура 13 Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица проектни идеи.....58
Фигура 14 Потенциал на програми за кандидатстване по СВОМР 60
Фигура 15 Потенциал за включване на мерки от ПРСР.....61
Фигура 16 Потенциал за включване на под-мерки от ПРСР 61
Фигура 17 Сравнение на обобщения интерес към мярка 4 и мярка 6.....62
Фигура 18 Интерес на респондентите към двете приоритетни оси на ОПИК 62
Фигура 19 Потенциал за включване на мерки от ОПИК 63
Фигура 20 Интерес на респондентите към двете приоритетни оси на ОПРЧР.....64
Фигура 21 Потенциал за включване на мерки от ОПРЧР.....64
Фигура 22 Интерес на респондентите към двете приоритетни оси на ОПОС 66
Фигура 23 Статус на предприятията като заинтересовани лица извън микро сектора.....68

Фигура 24 Предпочитани от заинтересованите лица проектни инвестиции по ОПИК и ОПРЧР 69
Фигура 25 Потенциал за развитие на иновации според проектна готовност на заинтересованите лица 70
Фигура 26 Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица проектни идеи по ОПИК и ОПРЧР 73

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 Методология на анкетното проучване 11
Таблица 2 Области извън земеделието с потенциал за включване в стратегията 21
Таблица 3 Сектори на заетост на заинтересованите лица 22
Таблица 4 Начални години на икономическа активност на заинтересованите лица 26
Таблица 5 Идентифицирани проблеми и съответните мерки с потенциал за включване в стратегията 28
Таблица 6 Идентифицирани потребности и приоритети и съответните мерки с потенциал за включване в стратегията 35
Таблица 7 Проектни идеи и проектна готовност на потенциалните кандидати 49
Таблица 8 Сектори на икономическа дейност на заинтересованите лица от малкия и среден бизнес 67
Таблица 9 Проектни идеи и проектна готовност на потенциалните кандидати по ОПИК и ОПРЧР 70
Таблица 10 Потенциал за включване на мерки според проведените срещи, конференции, обсъждания, консултации и обучения 74
Таблица 11 Стрегическа рамка с изведени приоритетни области за финансиране на проекти по СВОМР 92
Таблица 12 Идентифицирани групи заинтересовани страни на територията на МИГ 93

Списък на използваните съкращения

ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДБФП	Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДНА	Дълготрайни нематериални активи
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане“
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗЗ	Здравно заведение
ЗМСМА	Закон за месното самоуправление и местната администрация
ЗП	Земеделски производител
ЗС	Заинтересована страна
ЗУСЕСИФ	Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИП	Инвестиционен приоритет
ИСИС	Иновационна стратегия за интелигентна специализация
КИД	Класификация на икономическите дейности
МИГ	Местна инициативна група
МСП	Малки и средни предприятия
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСНМСП	Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020
ОВ	Официален вестник
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г.
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж" 2014 - 2020 г.
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.

ОС	Общо събрание
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
СВОМР	Стратегия за водено от общностите местно развитие
СЗ	Социално заведение
СМР	Строително-монтажни работи
СПО	Стандартен производствен обем
ТСБ	Териториално статистическо бюро
УО	Управляващ орган
УС	Управителен съвет
ФЛ	Физическо лице
ЦПО	Център за професионално обучение
ЮЛ	Юридическо лице

I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕТО

Настоящият доклад от проучване на **нуждите на заинтересованите страни на територията на Местна инициативна група (МИГ) – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово** е изготвен в изпълнение на договор № РД-50-194/07.12.2015г./У-3 от 27.01.2016 г. с предмет „*Консултиране в процеса на разработване на стратегия за ВОМР на територията на общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово, и съпътстващи дейности*”, финансиран по под-мярка 19.1. „Помощ за подготвителни дейности” на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" от Програма за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г. в рамките на ДБФП № РД – 50 – 194/ 07.12.2015 г. Възложител на договора е Сдружение "Местна инициативна група – Гоце Делчев", а Изпълнител – "Бул Про Консултинг" ЕООД.

Проучванията, застъпени в доклада, са извършени в периода м. февруари – м. май 2016 г., като целта им е да отразят мненията на заинтересованите страни на територията на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово относно проблемите и нуждите за развитие на общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово, както и предложенията им за приоритети и мерки, които да бъдат включени в Стратегия за Водено от общностите местно развитие (ВОМР) до 2020 г.

1. Методика на проучването на проблемите, потребностите и приоритетите на заинтересованите страни

За провеждането на проучване на заинтересованите страни екипът на Изпълнителя разработи методика, целяща ефективно съчетаване на количествени и качествени показатели и критерии в следната логическа структура:

Определяне на *субекта* на изследване – Взети са под внимание три фактора: *заинтересованост*, *информираност* и *достъпност* на целевата група. Чрез анализ на дефиницията за заинтересовани страни в контекста на *Наредба № 22 от 14 декември 2015 г. (наричана за краткост по-долу „Наредба 22“) за прилагане на под-мярка 19.2 за Водено от общностите местно развитие (ВОМР) от ПРСР 2014-2020 г.* е установено, че обхванати от проучването трябва да са както потенциални *преки* бенефициенти, така и лицата, имащи *косвен* интерес от реализирането на Стратегия за Водено от общностите местно развитие (СВОМР). Във връзка с тяхната информираност е предвидена кампания за популяризиране процеса на разработка на стратегията, за да се осигури актуалност и обективност на изследването. За постигането на възможно най-широка представителност на целевата група от заинтересовани страни са подготвени както информационни срещи и и конференции, на които да се раздават информационни материали, така и електронни методи за разширяване достъпа на Изпълнителя до субектите на анализ.

Определяне на *обекта* на изследване – Като основен въпрос за проучване във връзка със заинтересованите страни е *идентифицирането на техните потенциални проектни предложения към стратегията*, което да осигури необходимата представителност и балансираност на разработването й. Следващата стъпка е декомпозиране на така дефинирания изследователски проблем, като биват изведени всички възможни подгрупи заинтересовани страни по основните сектори, съгласно изискванията на Наредба 22 - *публичен, стопански и нестопански* – на територията на общините Гоце Делчев, Хаджидимово и Гърмен. Установена е и необходимост от определяне на подробностите за тяхната дейност във връзка с населеното място на нейното развитие, начална година и т.н.

Определяне на *начина* на изследване – При идентифициране на метода за събиране на информация водещи съображения са използването на предимствата и неутрализирането на слабите страни на *количествения* и *качествения* подход на изследване чрез тяхното съвместно прилагане.

- ***Количествен* метод:** Като най-подходяща форма на допитване до заинтересованите страни е определено *полу-стандартизирано* ***анкетното проучване*** *(с отворени и затворени въпроси) на принципа на простата случайна извадка*. При изготвянето й са спазени всички правила за обективност, изчерпателност и равнопоставеност на въпросите, което е проверено чрез т.нар. “пробни изследвания” в хода на информационните конференции и срещи, проведени от Изпълнителя. **Анкетните карти**, заедно с **резюмирано съдържание на програмите и мерките, допустими за включване в стратегията**, изготвено на базата на наличната публична информация от управляващите орграни на програмите, които финансират стратегии за местно развитие съгласно Наредба 22 (ПРСР, ОПИК, ОПРЧР, ОПОС, ОПНОИР, ПМДР) са раздавани по време на събитията от информационната кампания, като с цел по-широка достъпност са качени и на специално разработения в рамките на проекта интернет сайт на МИГ Гоце Делчев –Гърмен – Хаджидимово. След установяване на необходимост от по-задълбочено проучване на нуждите и очакванията на представителите на бизнеса в трите общини, се провежда ***второ анкетно проучване*** със съкратен въпросник, целящ идентифициране на потенциални бенефициенти и проектни предложения по ОПИК и ОПРЧР към СВОМР.

Анкетното проучване е планирано от екипа на Изпълнителя в следната логическа последователност от задачи:

Описание на задачата	Резултат
Задача 1 *Определяне на вид, предмет и цел на анкетното проучване*	
Изясняване на вида на проучването. Формиране на целите на проучването	Характеристики на проучването: *Вид*:Полу-стандартизирано *Цели*: Изброени по-долу
Задача 2 *Съставяне на план на анкетното проучване.*	
Определяне на всички задачи на проучването за постигане на формираните цели. Определяне на начина за изпълнение на задачите на проучването. Разпределяне на задълженията на експертния екип за изпълнение на задачите на проучването. Определяне на сроковете за изпълнение на всяка отделна задача.	Съставен план за провеждане на анкетното проучване: *Период на провеждане*: След първите информационни срещи до първото обществено обсъждане (период: **февруари - април**) *допълнителното анкетно проучване* (период: **април - май**) *Начин на разпространение на анкетите:* На електронен и хартиен

	носите *Начин на събиране на попълнените анкети*: На информационните и консултативни срещи; Предаване на хартиен носител на координатор на МИГ; Изпращане по електронен път
Задача 3 *Определяне основната съвкупност и извадка на анкетното проучване.*	
Определяне на необходимия обем от емпирична информация - определяне на необходимия брой лица, които трябва да бъдат анкетирани, така, че информацията да бъде максимално надеждна.	*Определена минимална съвкупност от информация* - анкетни отговори от поне *30%* от присъствалите на събитията от информационната кампания сред населението на МИГ. *Извадка на анкетното проучване* - Принципа на *простата случайна* извадка от идентифицираните заинтересовани страни
Задача4 *Изготвяне на анкетна карта и въпросници.*	
Изготвяне на анкетна карта за събиране на необходимата информация. Техническа осигуреност във връзка с подготовката на необходимите материали. Публикуване на анкетата на сайта на проекта.	Изготвени анкетна карта за събиране на необходимата информация
Задача 6 *Провеждане на анкетирането за събиране на необходимата информация.*	
Провеждане на проучване на събиране на вторична информация. Провеждане на анкети допитвания.	Събрана първична информация – проведени анкетни допитвания
Задача 7 *Обработка и анализ на информацията.*	
Извършване на обработка на данните и цялостен анализ на информацията.	Извършено кабинетно проучване на събраните данни за идентифицираните заинтересовани страни, обхващащи проучването на тяхната дейност, място на

	регистрация, вид на извършваната дейност и др., с цел *валидиране на резултатите* от анкетното проучване и постигане на достоверност на информацията.
Задача 8 *Обобщения и изводи от анкетното проучване.*	
Информацията, получена чрез анкетното проучване се обобщава, разработват се съответните изводи.	Изведени обобщения и изводи от анкетното проучване

***Таблица 1** Методология на анкетното проучване*

- ***Качествен метод***

- Като допълнителен метод за събиране на информация от заинтересованите страни са проведени и редица ***информационни и консулативни срещи*** с потенциални бенефициенти и партньори на процеса по изготвяне на Стратегията за ВОМР, на които са представени резултатите от проведеното анкетно проучване и са обсъдени потенциалните мерки, които събират най-голям интерес сред анкетираните лица, тяхната важност за територията на МИГ и реален потенциал за изпълнение. Осъществените в хода на срещите дискусии дават възможност за кръстосана проверка (cross-check) на информацията, която е събрана посредством количествения подход и се използват, за да се осигурят по-разнообразни и надеждни резултати.
- *Документално* съгласуване на идентифицираните емпирично потребности и приоритети за регионалното развитие на заинтересованите страни чрез изследване на Общинските планове за развитие на общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово за периода 2014-2020 г., Областна стратегия за развитие на област Благоевград 2014-2020 г., както и други секторни стратегически документи (напр. местни стратегии за лица в неравностойно положение и др.)

2. Цели на проучването

Дейността по проучване на заинтересованите страни е задължителен елемент от аналитичната фаза на подготовката на СВОМР на МИГ Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово, чрез който се *идентифицират нуждите и очакванията* на местните общности по отношение на плановата рамка на стратегията. При провеждането на проучването са положени значителни усилия за *идентифициране и въвличане* на максимално широк кръг от заинтересовани страни *в разработването* на СВОМР, ***крайната цел*** на което е съставянето на *балансирана стратегия* с потенциал за усвояване на средства по *най-ефективния и ползотворен* за общините начин.
Проучването сред заинтересованите страни си поставя следните ***конкретни цели***:

- установяване на нуждите и интереса на потенциалните бенефициенти към Стратегията и други заинтересовани страни с цел изготвяне на адекватна стратегическа рамка на документа, която отговаря на техните очаквания за развитие на територията до 2020 г.;
- установяването на *реалистична* и същевременно *широко приета* от всички заинтересовани страни визия и *стратегическа рамка*;
- *ефективното ангажиране* на заинтересованите страни в процеса на разработването на документа;
- ясна *комуникация* на стратегията с различните социални и икономически субекти, които засяга.

За целите на изготвяне на Стратегията за ВОМР на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово е разработена следната цялостна **МЕТОДОЛОГИЯ за формулиране и включване на мерки в СВОМР**, която включва разнообразни и допълващи се методи и стъпки за идентифициране на интерес и потенциал за изпълнение на предложените мерки.

1. Избор на мерки за прилагане в Стратегията за ВОМР

1.1. Стъпка 1: Идентифициране на допустими програми и области, в рамките на които могат да се формулират мерки от Стратегията за ВОМР

В съответствие с информацията, предоставена в Наредба № 22 от 14.12.2015 г., е направен списък на програмите, финансиращи подхода ВОМР (вкл. ОПНОИР и ПМДР, които не са допустими по първата покана за подаване на заявления за кандидатстване по под-мярка 19.2 на ПРСР с цел идентифициране на интерес към тези програми в случай че същите се включат в подхода до 31 май 2016 г.), както и допустимите мерки от ПРСР и области (приоритетни оси и инвестиционни приоритети) от другите програми, в рамките на които могат да бъдат дефинирани мерки в Стратегията за ВОМР. Информацията е предоставяна на заинтересованите страни като приложение към разработената *анкетна карта за идентифициране на потенциални бенефициенти и интерес към допустимите мерки,* за по-лена ориентация на анкетираните лица. Информацията е представяна подробно и на всички информационни срещи, конференции и семинари със заинтересовани страни, с цел да се гарантира тяхната информираност при формулирането на предложения.

1.2. Стъпка 2: Обобщени резултати от анкетното проучване и от проведените информационни и консултативни срещи със заинтересованите страни

Обобщаване на резултатите от анкетните карти на ниво програми, мерки и под-мерки и определяне на минимален процент на получените отговори, над който да се включва съответната мярка, получила отговори над минималния %. Подробна информация за резултатите от проведеното анкетно проучване е включено в *Доклад от анализ на нуждите на заинтересованите страни.* На базата на резултатите от проведеното проучване е взето решение да бъдат включени мерки от ПРСР, ОПИК, ОПРСР и нова мярка за развитие на територията, отговаряща на целите на Регламент (ЕС) 1305/2013.

Резултатите и предложенията от проведените анкетни проучвания, срещи, обществени обсъждания и други мероприятия в процеса на подготовка на Стратегията са подробно представени в Доклад от проведените проучвания сред заинтересованите страни. Основните изводи от проведените анкетни проучвания и предложения, които постъпиха по време на консултирането на проекта на СВОМР с потенциални бенефициенти и заинтересовани страни, могат да бъдат обобщени по следния начин:

- **ПРСР**
  - В СВОМР да бъдат включени мерки от ПРСР, ОПИК и ОПРЧР, както и допълнителна мярка за организиране на събития и провеждане на фестивали, изготвяне на сборници, каталози и др. материали за популяризиране на местното наследство на територията на МИГ (мярка 7).
  - Мерките от ПРСР да бъдат съсредоточени в предоставянето на подкрепа на земеделски производители и преработватели, диверсификация на икономиката към неземеделски дейности и обновяване на дребномащабна общинска инфраструктура.

- Да бъдат включени три мерки от ПРСР, насочени към развитие на земеделски стопанства и развитие на производства и услуги извън земеделието, по които да могат да кандидатстват и големи, и малки земеделски стопани съгласно дефинициите на ПРСР за програмен период 2014-2020 г. Да не бъдат отделяни мерки само за малки земеделски стопани, а последните да бъдат посочени като бенефициенти на включените мерки от ПРСР.
- По-голямата част от публичния ресурс, който предоставя ПРСР, да бъде съсредоточен в т.нар. частни мерки, насочени към земеделски стопани, микропредприятия и др., като бюджетът на „земеделските“ мерки (1-4.1 и 2-4.2) да бъде по-висок от „неземеделската“ мярка (3-6.4), а по-малката част – към публичния и нестопанския сектор, в лицето на мерки 6-7.2 и новата мярка 7.

- **ОПИК**
  - Да бъдат включени две мерки от ОПИК – една, насочена към развитие на иновациите в МСП, тъй като на територията на МИГ има голям брой допустими кандидати с иновативни идеи, и една мярка за технологично обновяване на МСП, към потенциалните бенефициенти изразяват най-голям интерес.
  - Възможността за включване на мярка за стартиране на бизнес (подкрепа на предприемачеството) по ОПИК беше подробно дискутирана, но мненията на заинтересованите страни се обединиха около заключението, че на територията на МИГ трудно биха се реализирали подобни проекти с оглед на факта, че стартиращото предприятие следва да бъде малко съгласно дефиницията на ЗМСП – с повече от 10 заети лица и необходимия капитал.
- **ОПРЧР**
  - Да бъдат включени мерки, които да обхващат дейностите и целевите групи на ИП 1, 3 и 6 на ПО 3 и ИП 1, 2 и 3 от ПО 2. Мерките да бъдат „окрупнени“ – т.е. една мярка да обединява дейности и целеви групи от няколко ИП на програмата, тъй като на малка територия, каквато е тази на МИГ, не е обосновано да се раздробяват целевите групи според възрастта им и други критерии. Така например, да бъде включена мярка, по която да са допустими обучения както на безработни лица от всички възрастови групи, така и на заети лица и на лица с увреждания, тъй като общият им индикативен брой на територията на МИГ, който потенциално би могъл да бъде включен в бъдещи проекти, не е толкова висок, за да се разработват отделни мерки за различните възрастови групи или други признаци на обучаемите лица.

- Мярка за подкрепа на предприемачески идеи (ИП 5, ПО1), чиято допустимост стана известна след публикуване на Указанията на УО на ОПРЧР, също да бъде включена, тъй като има интерес на територията на МИГ към обучения и услуги за стартиране на бизнес, както и организации, специализирани в областта, които биха могли да изпълнят качествени проекти.
- Най-голямата част от публичния ресурс, който предоставя ОПРЧР, да бъде заделена за мярката за обучения, тъй като интересът към нея е най-голям както от страна на работодателите, така и от страна на неправителствени организации и други допустими бенефициенти от територията на МИГ.

- **ОПОС**
  - Мерки от ОПОС да не бъдат включвани в СВОМР поради липса на достатъчно интерес от потенциални кандидати към дейностите, които ОПОС финансира в рамките на подхода ВОМР.

1.3. Стъпка 3: Изведени нужди от анализа на територията, въз основа на статистически данни и утвърдени стратегически документи

От извършените проучване и анализ на територията на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово:

1. **приоритетни икономически сектори, в т.ч.:**
   - подсектори **в земеделието**
   - **преработваща промишленост преработка на земеделски продукти** (хранително-вкусова промишленост)
   - **преработка на горски продукти**
   - **преработваща промишленост извън сектор земеделие** и преработка на земеделски продукти – напр. шивашка промишленост и др. (от допустимите по ОПИК сектори)
   - сектор на **услугите, вкл. туризъм**
   - **сектор строителство**
   - **горски сектор**
2. сектори **и под-сектори** с най-голям принос към БВП
3. инфраструктурни нужди и приоритети (в. т.ч. пътна инфраструктура, улична мрежа и др.)
4. приоритети и нужди в други сектори – култура, социални дейности, здравеопазване, спорт, образование.
5. SWOT анализ.

1.4. Стъпка 4: Оценка на потенциала за изпълнение на предвидените мерки в СВОМР чрез преглед на изпълнени проекти на територията на МИГ за програмен период 2007-2013

Направи се преглед на публично достъпна информация за реализирани проекти на територията на МИГ през програмен период 2007-2013 в областите, по които са формулирани основните мерки от СВОМР, с акцент върху оценката на капацитета за изпълнение на проекти по ОПИК и ОПРЧР. По ОПРКБИ 2007-2013 г. от бенефициенти на територията на МИГ са изпълнени 18 проекта на стойност над 12 000 000 лв., два от които в областта на иновациите, а останалите – в областта на технологичното обновление, внедряването на стандарти и др. В тази връзка потенциалът за изпълнение на проекти по мерките от СВОМР с финансиране от ОПИК се оценява като висок, вкл. с оглед на факта, че през предходния програмен период реализираните проекти са на стойност 4 пъти по-висока от ресурса, който предоставя ОПИК за Стратегията за ВОМР. По ОПРЧР са реализирани 13 проекта на територията на МИГ, от които 4 за стартиране на самостоятелен бизнес.

1.5. Стъпка 5: Предложение за мерки от финансиращите програми, които да се прилагат в стратегията за ВОМР, базирани на т. 1.2 и т. 1.3.

Въз основа на горните точки (резултатите от проведеното проучване чрез анкети и мероприятия и срещи със заинтересовани страни, както и оценка на секторите с потенциал за развитие на територията от извършения анализ), е направен списък на мерките, предложени за включване в Стратегията за ВОМР, който е представен на местната общност по време на проведените консултативни срещи с партньорите по проекта и заинтересованите страни. *Всички предложени мерки бяха подложени на дискусия и приети от заинтересованите страни, като не постъпиха предложения за включването на нови мерки.*

2. Определяне на бюджета на избраните мерки от желаните програми, които участват в подхода ВОМР по настоящата покана (ПРСР, ОПИК, ОПРЧР)

2.1. Преглед на **относителните дялове на предложените мерки в Стратегията за ВОМР в съответните програми на национално ниво (ПРСР, ОПРЧР, ОПИК).**

2.2. Преглед на интереса на респондентите в анкетните карти към избраните мерки от Стратегията за ВОМР в процентно съотношение една към друга и на интереса, посочен по време на проведените срещи и обсъждания със заинтересовани страни.

2.3. Преглед и сумиране на индикативните бюджети на проектите по избраните мерки от Стратегията за ВОМР, посочени от респондентите в анкетните карти, където е приложимо.

2.4. Предложение за финансово разпределение на ресурса на Стратегията по мерки, съгласно изявения интерес към мерките и потенциала за реализация на проекти по тях, и финализиране на финансовата рамка след получени предложения от заинтересованите страни по време на проведените срещи и обсъждания.

2.5. Преглед на **съответствието на бюджета на СВОМР с йерархията на приоритетите и целите** на Стратегията, при спазване на баланса на бюджета на мерките спрямо интереса и потенциала за изпълнение на същите.

2.6. Предложения за максимална стойност за реализация на един проект в съответствие с разпоредбите на Наредба № 22 от 14.12.2015 г. и следвайки мисията на Стратегията за ВОМР да подпомогне по-голям брой кандидати и да финансира повече на брой проекти за развитие и оживяване на територията на МИГ.

II. АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ

1. Съдържание и цели на анкетната карта

Анкетната карта се състои от ***20 въпроса***, групирани в ***4 основни раздела***:

1. Информация за вида на организацията, която респондентите представляват

Разделът съдържа 12 въпроса (отворени и затворени), чиято цел е да се събере следната информация:

- Идентифициране на заинтересованите лица, групирани по основните сектори на тяхната дейност - публичен, стопански и нестопански (въпроси 1, 6, 7)
- Контактна информация за организацията и анкетираното лице – неин представител (въпроси 2, 3, 4, 5 12);
- Подробности за дейността на организацията (въпрос 2)- създаване,статус/СПО, собственост/стопанисване на земи (въпроси 8, 9, 10, 11)

2. Проблеми, потребности и приоритети за развитие на територията на МИГ Гоце Делчев – Гърмен– Хаджидимово

Разделът съдържа единствен въпрос с 3 отворени под-въпроса, даващи възможност за описание в свободна писмена форма на

- проблемите,
- потребностите
- приоритетите

за развитие в областта, в която респондентът осъществява своята дейност. Целта е информацията да постъпва от компетентни в съответната сфера лица, чиято ангажираност и заинтересованост към стратегията е видна от активно формулираните отговори.

3. Информация за проектни идеи

Разделът съдържа 6 въпроса (отворени и затворени), чиято цел е да се събере следната информация:

- Предпочитани инвестиционни области на дейност, по които респондентите проявяват интерес да кандидатстват с проект (въпрос 1)
- Предпочитани дейности, за разходите по които респондентите проявяват интерес да кандидатстват с проект (въпрос 2)
- Потенциала за сътрудничество в селско стопанския сектор и инвестиционния потенциал на заинтересованите страни (въпроси 3,4,5)
- Идентифициране на добре структурирани проектни идеи за кандидатстване към стратегията с прогнозен бюджет и място на реализация (въпрос 6)

4. Интерес към мерки, които да бъдат включени в Стратегията за местно развитие

Разделът съдържа единствен многовариантен въпрос с изрично упоменатата възможност за отбелязване на няколко мерки и инвестиционни приоритети от включените в многофондовото финансиране по ВОМР оперативни програми, към които респондентите проявяват интерес – ПРСР, ОПИК, ОПРЧР, ОПОС. Въпреки, че в рамките на настоящата покана за подбор на МИГ и стратегии за ВОМР не е включена подкрепа от Европейския фонд за морско дело и рибарство чрез ПМДР за периода 2014 – 2020 г. и от Европейския социален фонд чрез ОПНОИР, тези две програми са включени в случай на евентуални промени, както и за целите на по-изчерпателен анализ на приоритетите на заинтересованите страни. Целта е да се даде гласност и на заинтересованите страни, които все още нямат структурирана идея за проект, но в програмния период биха кандидатствали за финансиране на местно ниво.

2. Процес на провеждане на анкетното проучване

Анкетното проучване се реализира основно чрез раздаване на съставените от Изпълнителя анкетни карти на присъстващите на **информационните срещи за популяризиране процеса на разработка на стратегията**. Избраният начин на разпространение на картите на *хартиен носител* е определен в името на гарантиране на по-широка *активност* от заинтересованите страни, която след анализиране на практиката на анкетните проучвания, се оказа значително по-голяма в сравнение с електронните формати. Заедно с анкетната карта на всеки присъстващ на информационните семинари се раздаде и допълнителен помощен ***информационен материал*** на хартиен носител, съдържащ мерките и приоритетните области, допустими за включване в стратегията.

В допълнение е взето решение анкетната карта да бъде публикувана на сайта (http://www.mig-gotsedelchev.com) и фейсбук страницата на МИГ Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово, така че да се осигури достъпност и по-дълготраен способ за установяване на обратна връзка с възможно най-широк спектър от заинтересовани страни. Всеки попълнил анкетата е призован да я предостави на електронния адрес на местната инициативно група (mig_gotsedelchev@abv.bg) или в специално упоменати места и в трите общини. Това максимално улеснява и насърчава заинтересованите страни да комуникират своите потребности, за да залегнат във визията на бъдещата стратегия.

В хода на разработване на стратегията се установи нужда от по-задълбочен анализ на заинтересованите страни в областта на бизнеса, поради което е съставена втора ***анкетна карта*** **с въпроси, адресирани специално към представителите на предприятия извън областта на земеделието.** Анкетната карта беше изпратена на електронните адреси на таргетирани респонденти от Сдружение на предприемачите – Гоце Делчев, както и фокус групата от допълнителната работна среща за обсъждане на потенциала на МИГ за кандидатстване с проектни предложения по ОПИК и ОПРЧР. Този метод на провеждане на анкетното проучване допринесе за пълноценния анализ и засвидетелства подчертания интерес на местния бизнес към развиване на иновациите, конкурентоспособността и човешките ресурси в региона.

3. Обобщени резултати от проучването

3.1. Резултати от основното анкетно проучване

В рамките на *основното анкетно проучване* бяха получени общо **162 попълнени анкети** – 94 от община Гоце Делчев, 40 – от община Гърмен и 28 – от община Хаджидимово. Извършеният анализ показа следната активност на попълване на анкетата според сектора на дейност на респондентите:

***Фигура 1** Секторен обхват на анкетното проучване*

Вземайки предвид разнообразието на дейности, в които са посочили участие анкетираните, може да се счита, че **получените мнения са достатъчно представителни за извличане на нужните изводи**.

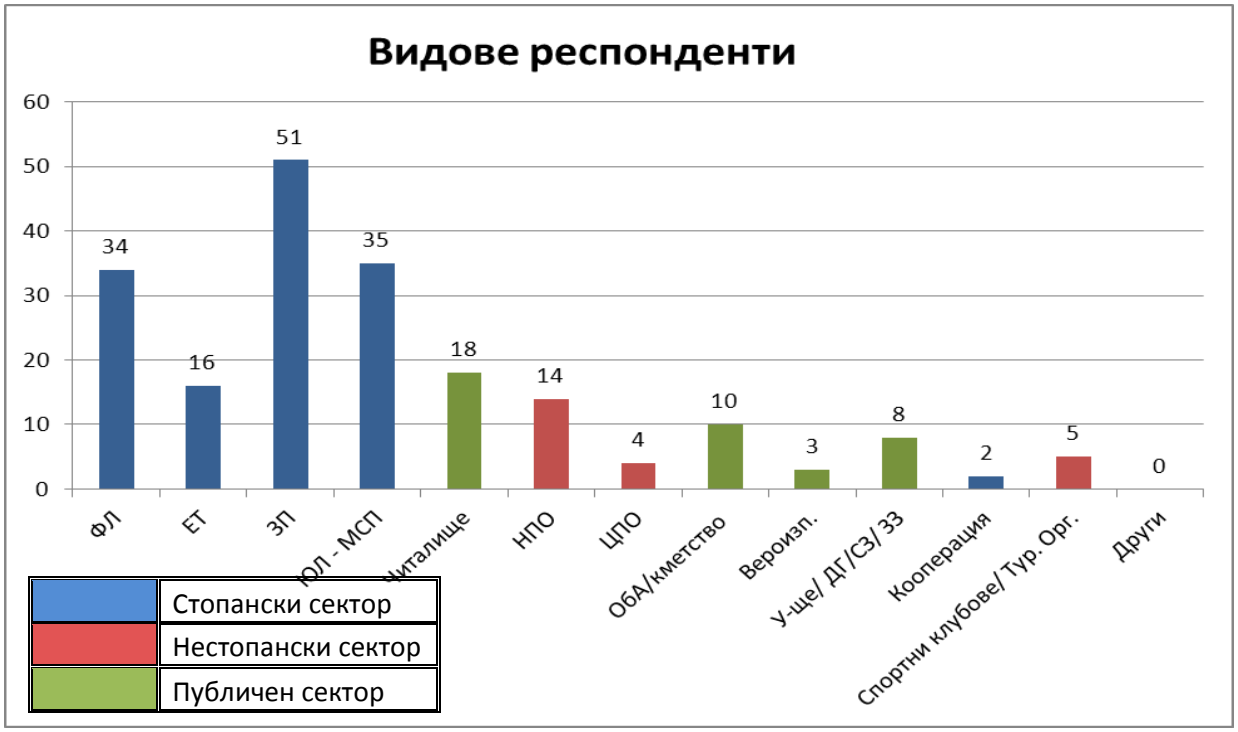
По-долу са обобщени отговорите на респондентите, разделени по 4-те раздела в основната анкетна карта.

1. Информация за вида на организацията, която респондентите представляват

2.1. Идентифициране на заинтересованите лица:

Въпрос №1: *“Вид на организацията, която представлявате”*

Въпросът е затворен, с предоставени няколко възможни отговора, като анкетираните лица са могли да посочат повече от един отговор. Въпросът има и отворена част за пояснения (пункт “Други”). Изобразените на фигурата числа отговарят на броя респонденти, отбелязали съответната възможност.

Фигура 2 Подсекторна видова разбивка на заинтересованите страни

Въпрос №6 и №7: *“Код на икономическа дейност (КИД)” и “Сектор/сектори, в който/които развивате Вашата дейност”*

Въпросът е отворен и отговор са дали 25 анкетирани, посочили точен КИД, както и 109 анкетирани, описали в свободен текст икономическата дейност извън земеделието, която упражняват . Предложените от запитаните ***конкретни области, притежаващи потенциал*** **за кандидатстване с проекти към стратегията** са следните, като броя в последната колона индикира броя респонденти,отбелязали съответния отговор

Таблица 2 Области извън земеделието с потенциал за включване в стратегията

C10	Производство на хранителни продукти	1
C14	Производство на облекло	2
C17	Производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон	1
C22	Производство на изделия от каучук и пластмаси	1
F43	Специализирани строителни дейности	1

G45	Търговия на едро и дребно с автомобили и мотоциклети, техническо обслужване и ремонт	1
G47	Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	1
H49	Сухопътен транспорт	1
H53	Пощенски и куриерски дейности	1
M69	Юридически и счетоводни дейности	1
N79	Туристическа агентска и операторска дейност; други дейности, свързани с пътувания и резервации	1
O84	Държавно управление	1
P85	Образование	3
Q87	Медико-социални грижи с настаняване	1
R91	Други дейности в областта на културата	1
S94	Дейности на организации с нестопанска цел	6
S96	Други персонални услуги	1

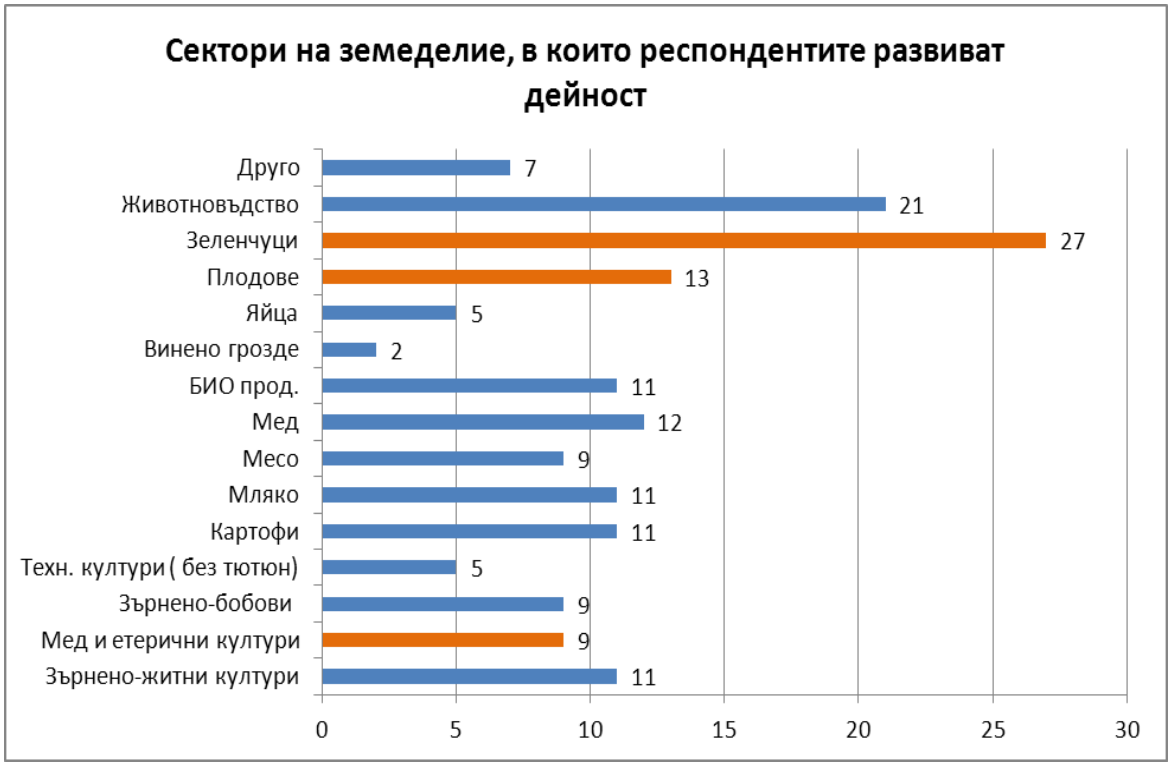
За улеснение на респондентите при индикирането на своята основна дейност, в сферата на която е най-вероятно развиването на проект за кандидатстване към СВОМР, е предоставена възможност за свободно дефиниране на един или повече от един сектори на заетост. Както е видно от таблицата по-долу, повечето от анкетираните са отбелязали многосекторна дейност, която важно допълнение към профила им,очертан след анализа по първия въпрос.

***Таблица 3** Сектори на заетост на заинтересованите лица*

Дърводобив	1
Дървопреработване	1
Международен транспорт	1
Опазване на околната среда	1
Автентичен фолклор	2

Преработвателна дейност	2
Ресторантьорство и кафетерия	2
Реклама	3
Текстилна промишленост	3
Администрация	4
Спорт	4
Строителство	4
Здравеопазване	5
Зеленчукопроизводство	5
НПО	5
Образование	5
Производство (дограми, пластмасови изделия, мебели, санитарно-химически материали)	5
Биологично пчеларство	7
Търговия	9
Услуги (Доставка и монтаж на отоплителни, слънчеви и водопроводни инсталации; Консултантски - 2; Техническо обслужване и ремонт на автамобили, горска и селскостопанска техника; Финансови и счетоводни; Фризьорски и козметични)	10
Култура	11
Животновъдство	15
Земеделие	15
Туризъм	16

Под-въпрос на въпрос 7 е свързан с доуточняване на сектора на дейност в случай, че анкетираният е земеделски производител. Предоставени са няколко основни направления на земеделска дейност, като е оставена възможност за допълване на списъка чрез опция за заграждане “Друго – моля посочете”. Целта е да се събере по-точна информация за ***приоритетните области на развитие в земеделието***, които да са основа за подбора на мерки за включване в стратегията.

***Фигура 3** Приоритетни области на развитие в земеделието*

	Допустими дейности по тематична подпрограма за малки стопанства

1.2. Контактна информация за организацията и анкетираното лице – неин представител

Въпроси 2, 3, 4, 5 и 12 са отворени и събират информация за наименованието на *юридическото и/или физическото лице, БУЛСТАТ/ ЕИК, седалище на управление и/или адрес на дейност*. Предоставените данни са от полза както за идентифициарне на икономическия профил на заинтересованите страни като потенциални бъдещи бенефициенти, така и за осигуряване на постоянна двустранна връзка с тях в качеството им на лица и организации, които най-добре познават проблемите и нуждите на територията на МИГ. Благодарение на предоставените от респондентите данни за контакт (имейл и телефон на представител на организацията) се осигури постоянна база данни на заинтересовани лица, на които е изпращана индивидуална покана за предстоящите събития по изготвяне на стратегията.

1.3. Подробности за дейността на организацията - създаване, статус/СПО, собственост/стопанисване на земи

Въпрос 1.8. относно *годината на създаване на предприятието* е свързан с потенциалната потребност за ***определяне на фирмите като стартиращи или съществуващи*** със съответната им история във финансови години. 100 от анкетираните са отговорили на въпроса, като сред тях са и земеделски производители, еднолични търговци, читалища и неправителствени организации, посочили началната година на развитие на дейността си. В таблицата по-долу числото до съответната година индикира броя на респондентите, започнали да развиват дейността си тогава.

Читалища	18	**2005**	1
1992	2	**2006**	3
1993	1	**2007**	4
1994	1	**2008**	3
1995	1	**2009**	5
1996	1	**2010**	3
1997	1	**2011**	5
1998	2	**2012**	6
1999	3	**2013**	5
2000	2	**2014**	5
2001	1	**2015**	14
2002	1	**2016**	8

2003	1	**Предстои**	2
2004	1		

Таблица 4 Начални години на икономическа активност на заинтересованите лица

Въпрос 1.9. се отнася до *статуса на предприятията*, като респондентите могат да избират между следните възможности: - микро, малко, средно или голямо като в случай на неспособност за самостоятелно определяне анкетираният може да предостави информация за броя персонал, годишния оборот и стойността на активите на предприятието, които да бъдат анализирани от експертите. Както е видно от фигурата по-долу ***преобладаващата част от бизнеса на територията на МИГ се представлява от микро предприятия, поради което се взе решение за по-задълбочено проучване на потенциала на територията чрез анализ на статистически данни и допълнителни консултативни срещи*** със заинтересованите лица във връзка със заявените проектни идеи по ПРСР и ОПИК на останалите близо 20 % анкетирани:

Фигура 4 Икономически статус на предприятията като заинтересовани лица

Въпрос 1.10. е адресиран към регистрираните като земеделски производители лица, които да посочат икономическия размер на стопанството в евро, измерен в СПО, но е предвидена възможността за посочване на размера на обработваемата земя, вида отглеждана култура, вида и броя на отглеждания добитък, която да бъде анализирана от експертите и изчислена като СПО във връзка с ***определянето на мерките от ПРСР, които да отговарят на потенциала на заинтересованите страни***. Числата в долната фигура отговарят на броя, дали съответния отговор.

***Фигура 5** Икономически размер на земеделските стопанствата като заинтересовани страни*

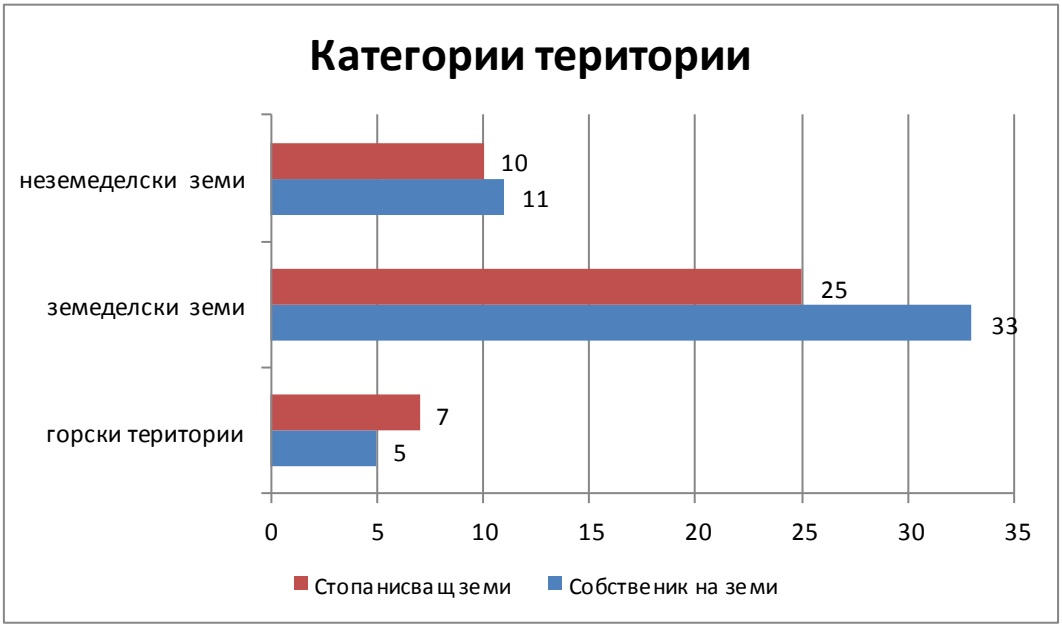

***Фигура 6** Размер на обработваемата площ на земеделските стопанства*

Икономическият профил на по-голямата част от заинтересованите страни в областта на селското стопанство отговаря на характеристиките на ***малки земеделски производители***. Това се взема предвиди при определянето на формата на включване на тематичните подпрограми за развитие на малки стопанства в стратегията (самостоятелно или в обединение с основната мярка с предвиден приоритет на кандидатстване), както и при изготвянето на финансовата рамка.

Въпрос 1.11. **Собственост/стопанисване на земеделски, неземеделски или горски земи** – (моля, посочете, ако е приложимо за Вас)

Резулатите са обобщени на фигурата долу и показват ***преобладаващ земеделски тип на територии*** от гледна точка на тяхната собственост от кандидатите, като ***най-малък брой заинтересовани страни са се определили като собственици или стопанисващи гори***.

Фигура 7 Заинтересовани лица според категорията територия, която притежават/стопанисват

2. Проблеми, потребности и приоритети за развитие на територията на МИГ Гоце Делчев – Гърмен– Хаджидимово

Въпрос 2.1. **Моля, посочете основните проблеми, потребности и приоритети за развитие в областта, в която развивате своята дейност:**

Възможността респондентите свободно да опишат проблемите в своето населено място и сфера на иконамическа дейност дава добър аналитичен поглед над потенциалния вид на стратегията, която да съдържа мерки за справянето с посочените проблемни области. Оказва се, че те напълно отговарят на посочените в Общинските планове за развитите и други стратегически документи на местно ниво - слаби страни и приоритетни цели. Посочените от *част* от анкетираните приоритети и потребности, от своя страна, допълват картината на обективните нужди и приоритети за развитие на територията на МИГ. Обобщените отговори на респондентите са представени в табличен вид, както следва:

Таблица 5 Идентифицирани проблеми и съответните мерки с потенциал за включване в стратегията

Посочени от респондентите проблеми в Хаджидимово	Приложими мерки от програмите
Недостатъчна енергийна ефективност в читалищата	ПРСР,7.2.
Основен ремонт на читалището	ПРСР,7.2.
Остаряла материална база в читалището, неотговаряща на съвременните изисквания за създаване на културен продукт - неуютни помещения със стара дограма, опасна ел. инсталация	ПРСР,7.2.
Материално остаряла база; Самодейците нямат условия за репетиции	ПРСР,7.2.
Междуфирмена задлъжнялост; Липса на квалифициран персонал	ОПРЧР, ПО 1 (ИП 1,3, 6)
Малка и неудобна база за отглеждане на животни	ПРСР, 4.1.
Саниране на медицински кабинет	ПРСР, 6.4.
Много труден терен за обработване; Малки парцели; Остаряла техника	ПРСР, 4.1.
Недостатъчна информация за възможностите за кандидатстване по програмите	Неприложимо
Неуспешно участие по програмата през 2013, поради умишлено забавяне на информация и грешна информация	Неприложимо
Ниска изкупна цена на тютюна	Неприложимо
Проблеми с изготвянето на договори и с изкупуване на тютюна на ниски цени	Неприложимо
Ниски изкупни цени на месото и млякото	Неприложимо
Недостиг на пасища, средства и земеделска техника; Ниски изкупни цени на млякото и месото	ПРСР, 4.1.
Недостатък на пасища	Неприложимо
Ниска конкурентоспособност	ОПИК, ПО 2
Недостатъчна материално-техническа база; Зала за съхранение и преработка на мляко и млечни продукти; Техническо оборудване	ПРСР, 4.2.
Финансиране за развитие на нови идеи; Липса на информация относно финансиране	ОПИК, ПО 1 (ИП 1.1.)
Посочени от респондентите проблеми в Гоце Делчев	**Приложими мерки от програмите**
Липсата на фитнес център и многофункционална спортна площадка в община Гърмен	ПРСР,7.2.
Реконструкция на тавана, фасада на сградата, както вътрешна, така и външна. Сцената на читалището и гримьорната е в окаяно състояние, липса на санитарни възли.	ПРСР,7.2.

Липса или недостатъчно иновации в микро-предприятия и земеделие; силно затруднен достъп до финансиране на малки проекти, особено на НПО; недостатъчни умения по предприемачество	ОПИК, ПО 1 (ИП 1.1.), ПРСР 4.1., 7.2.; ОПРЧР ПО1,ИП 5
Липса на квалифицирани кадри; Нелоялна конкуренция	ОПРЧР, ПО 1 (ИП 1,3, 6)
Развитие на здравната превенция;Слабо развити социални услуги на онкоболни, които са голям брой в региона; Недостатъчна информация за това, какви са правата на болните и здравите.	ОПРЧР, ПО 2, ИП 3
Проблеми, свързани с общинската инфраструктура	ПРСР,7.2.
Забавяне на изплащанията по ОП. Намаленото субсидиране за Югозападен район	Неприложимо
Може ли да се кандидатства за инфраструктурен проект (липсва ВиК) до имота, в който искам да направя къща за гости	ПРСР,7.2.
Няма устойчиви сортове и семена	Неприложимо
Липсва съдействие и разбиране от горските власти	Неприложимо
Липса на грижи за пчеларския сектор от страна на държавата; Климатичните промени и начина, по който влияят върху сектора	Неприложимо
Болести по пчелите	Неприложимо
Достъпът до финансиране е затруднен за малки стопанства	ПРСР, Тематични подпрограми за малки стопанства
Недостиг на техника; Климатични особености - смяната на климата - суша и горещини и др.	Неприложимо
Влошаване на климата, навлизане на ГМО продукти и др.	Неприложимо
Влошаване на климата, остаряла техника, недоброжелателна конкуренция	Неприложимо
Нелоялна конкуренция; бюрокрация; неквалиф ициран персонал; глобалното затопляне; несъществуване на връзки с международни фирми за износ на продукция	Неприложимо
Недостиг на средства за модернизиране на стопанството, нелоялна конкуренция	ПРСР, мярка 4
Нелоялна конкуренция; глобално затопляне	Неприложимо
Диверсификация на предлаганите продукти и услуги	ОПИК, ПО 2 ,ИП 2.2.
Незадоволителна популярност на регион Гоце Делчев като туристическа дестинация	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) №

	1305/2013
Придвижването на възрастни хора в центъра - тези, които се движат с помощни средства. Липсата на рампа на стълбите на междуетажието е от особено важност.	ОПРЧР, ПО 2, ИП 3
Инфраструктурни проблеми	ПРСР,7.2.
Липсват финансови средства за инвестиране в култура	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Остаряла материална техническа база на читалищата. Липса на ВиК и санитарен възел. Липса на подходяща зала за репетиции на певчески и танцови групи	ПРСР,7.2.
Остаряла материална база на читалищата. Липса на санитарен възел. Теч в покрива. Срутване на комин. Липса на зала за репетиции на танцови групи	ПРСР,7.2.
Остаряла МТБ. Липса на финансов ресурс за реализиране на идеи във връзка с културата	ПРСР,7.2.; Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Материална база - сградата, киносалона на читалището	ПРСР,7.2.
Лоша инфраструктура. Липса на съоръжения за спорт	ПРСР,7.2.
Лоша инфраструктура. Липса на реклама за туристическите атракции. Недостатъчно подпомагане на земеделските производители	ПРСР, 7.2.; 4
Откриване на нови добре оборудвани стоматологични кабинети; Липса на млади специалисти; Намалена конкурентоспособност по отношение на по-големите градове; Ограничение в броя и качеството на предлаганите услуги поради липса на средства	ПРСР, 6.4.
Недостатъчно субсидии за зеленчукопроизводство, оранжерийно производство, овощарство	ПРСР, 4.1.
Опасни, грозни и неподдържани детски площадки; Недостатъчно терени за спорт на открито	ПРСР, 7.2.
Липса на квалифицирани служители с дипломи на майстори; Високи цени на необходимото качествено оборудване и апаратура във фризьорски салон	ПРСР, 6.4.
Нездравословния начин на живот на подрастващите без достъп до спортна инфраструктура	ПРСР, 7.2.
Недостатъчно осигуряване на грижи за дивеча и защитените видове	ОПОС
Недостатъчна инфраструктурна обезпеченост за провеждане на практически и теоретични обучения на обучителния център	ПРСР, 6.4.

Недобър вид на улиците	ПРСР, 7.2.
Липса на подходяща сграда за читалищни дейности	ПРСР, 7.2.
Липса на пазар за реализиране на продукцията	Неприложимо
Липса на материална спортно-техническа база(покрит тенис корт) за провеждане на занимания през зимата	ПРСР, 7.2.
Проблеми в областта на спорта и физическата активност	Неприложимо
Липсва дългосрочна подкрепа за НПО; Недоверие на гражданите; Хората имат големи очаквания към дейността на НПО; НПО не популяризира достатъчно дейности	Неприложимо
Липса на средства за изграждане на оранжерия	ПРСР, 4.1.
Липсват оторизирани сервизи за товарни автомобили	ПРСР, 6.4.
Неподдържана транспортна пътна мрежа в община Хаджидимово	ПРСР, 7.2.
Непрестанно незаконно обезлесяване на защитени зони; Замърсяване на нерегламентирани сметища, от селското стопанство, от добив на изкопаеми, от отпадни води; Унищожаване на местообитания от инвазивни видове, Унищожаване на почвата от строителство, дейността на хората, замърсяване; Бракониерство и свиване на местообитанията на животни от дейността на хората	ОПОС
Липса на квалифицирани кадри; Недостиг на работници, достатъчно мотивирани да започнат и останат на работа, поради което се влошава и качеството на услуги и стоки	ОПРЧР, ПО 1 (ИП 1,3, 6)
Неблагоприятна инфраструктура; Нелоялна конкуренция и адекватна законова защита от държавата на туроператорите и туристическите агенти;	ПРСР, 7.2.
Липса на достатъчно квалифицирани кадри; Липса на интерес за работа в промишления сектор от страна на младите хора; Тежка бюрокрация, Недостатъчно добре развита инфраструктура	ОПРЧР, ПО 1
Нелоялна конкуренция	Неприложимо
Намиране на разсад	Неприложимо
Неизползване на доброто ландшафтно разположение на стадиона в с. Борово	Неприложимо
Остарели машини за пакетиране на ядки, транспортни средства	ПРСР, 4.2.
Остарял физкултурен салон	ПРСР, 7.2.
Проблеми при реализация на производствената продукция	Неприложимо
Реализация на земеделската продукция; Недостиг на нужната техника	ПРСР, 4

Липса на помещение за съхранение на продукцията и свинарник за повече прасета, помещение за отглеждане на кокошки, напоителна система	ПРСР, 4.1.
Остаряло оборудване за изготвяне на рекламни материали	ПРСР, 6.4.
Остаряла техника; Тясно офисно пространство; Ниско ниво на компетентност; Недостатъчна клиентска база	ПРСР, 6.4. ОПРЧР, ПО 1

Посочени от респондентите проблеми в Гърмен	Приложими мерки от програмите
Производствени проблеми; Липса на модерен инвентар; Липса на сдружение на пчеларите	ПРСР, 4.1.
Липса на материална база за животновъдство	ПРСР, 4.1.
Инфраструктура (неасфалтирани улици)	ПРСР, 7.2.
Липса на концепция за развитие на туризма в страната	Неприложимо
Неасфалтирани улици; Недостатъчно улично осветление	ПРСР, 7.2.
Базата не позволява разкриване на още една група в детската градина (намираща се в сградата на училището), от която обаче има нужда	ПРСР, 7.2.
Недовършена и недоизградена материална база на ОУ - с. Дебрен, което води до намаляване качеството на образователния процес.	ПРСР, 7.2.
Остаряла база - теч на покрива, падаща мазилка, стари завеси и дограма на читалището	ПРСР, 7.2.
Остаряла МТБ; Недостиг на средства за транспорт на учениците от ромски произход	ОПРЧР, ПО2, ИП 1
Невъзможност да се реализира печалба от тютюн - основен поминък в с. Долно Дряново	Неприложимо
Висока запрашеност на въздуха след преминаването на автомобили по неасфалтираните улици; Затруднено преминаване на пешеходците през тези улици при сняг и дъжд	ПРСР, 7.2.
Липса на средства за нова техника и иновации	Неприложимо
Липса на средства и недостатъчна информация и сложно кандидатстване	Неприложимо
Липса на информация	Неприложимо
Високи наеми на търговски обекти и сгради	Неприложимо
Липса на МТБ за отглеждане на животни; Липса на модерни машини за грижа на животните и за съхранение на готовата продукция (мляко). Достъпът до ветеринар е твърде скъпо	ПРСР, 4.1.

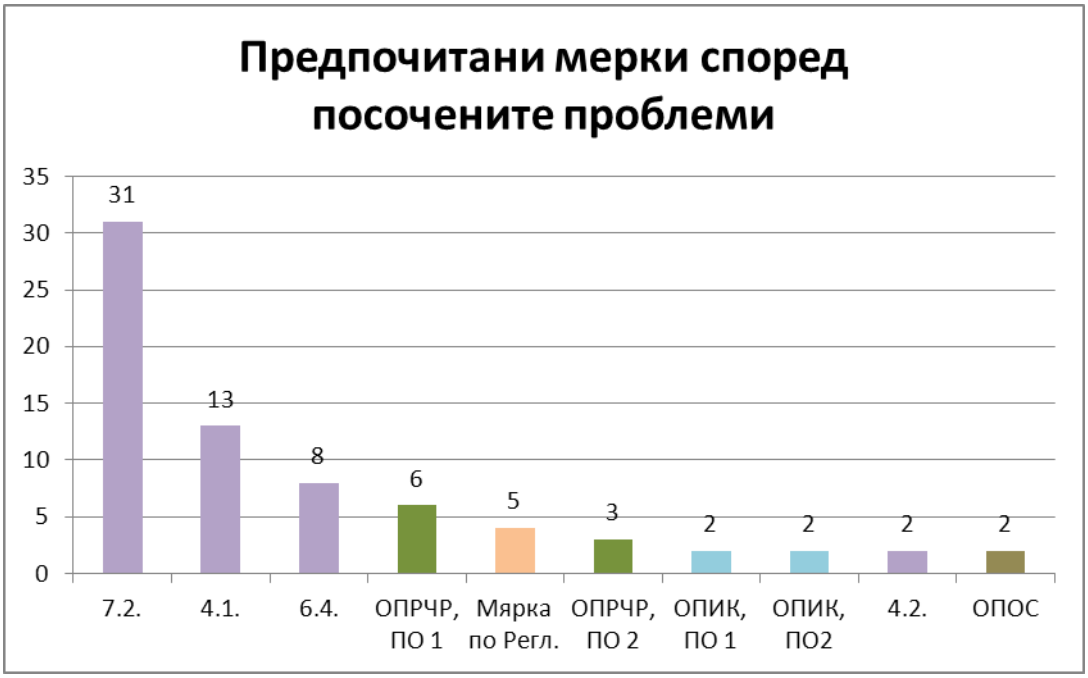
Няма асфалтиран път	ПРСР, 7.2.
Недостиг на селскостопанска техника	ПРСР, 4.1.
Закупуване на трактори	ПРСР, 4.1.
Лоша материална база на автосервиз	ПРСР, 6.4.
Остаряла земеделска техника	ПРСР, 4.1.
Недостиг на средства за култура	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013

Основна част от проучването на проблемите на територията на МИГ се състои от събраната и обобщена информация, предоставена от преките заинтересовани лица в стопанския, нестопански и публичен сектор, както и партньорите в разработването на стратегията в лицето на физически лица и местни институции, които познават слабите страни в своите населени места и сфери на дейност. Отговорите на респондентите от трите общини показват консистентност на проблемите на територията на МИГ и могат да се обобщят в следните проблемни области и потенциални мерки за включване в стратегията, които ги отразяват:

- Неподдържани разнообразни по мащаби и вид инфраструктурни обекти – *ПРСР, 7.2.*
- Недостатъчна модернизация и механизация на селското стопанство – *ПРСР, 4.1.*
- Недостатъчна икономическа диверсификация на района по отношение на дейности извън сферата на земеделието – *ПРСР, 6.4.*
- Висок дял на безработните лица с ниско образование и ниска квалификация, както и липса на достатъчно млади кадри – *ОПРЧР, ПО 1, ИП 1, 3 и 6*
- Неоползотворен туристически потенциал в т.ч. разработване и промотиране на културното и природно наследство, за привличане на туристи – *Мярка за съхранение и популяризиране на местната идентичност, културно-историческо и природно наследство, допринасяща за целите на Регламент (ЕС) № 1305/2013*
- Социално изключване на етнически малцинства и хора в неравностойно положение – *ОПРЧР, ПО 2, ИП 1 и 2*
- Забавено навлизане на иновации и модерни технологии – *ОПИК, ПО 1, ИП 1.1. и ПО 2, ИП 2.2.*
- Необходимост от завършване на производителния цикъл и загуби в следствие на недостатъчното промотиране на готовия продукт – *ПРСР, 4.2.*

- Незаконно обезлесяване, замърсяване и застрашаване на животински видове – *във връзка с включването на мерки от ОПОС се извърши допълнителен подробен анализ на преките заинтересовани страни чрез разговори с анкетираните, заявили интерес към мерките, свързани с околната среда, и както ще стане видно по-долу в проучването, се установи недостатъчен потенциал за изработването на проекти и усвояване на средствата*.

Представените в горните таблици проблеми са анализирани в съответствие с потенциалните мерки за тяхното разрешаване и могат да бъдат онагледени в следната фигура:

***Фигура 8** Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица проблеми*

Идентично проучване е направено и във връзка с потребностите и приоритетите за развитие, посочени от респондентите от трите общини. Необходимостта от неговото извършване се отнася до откроряване на приоритетните за анкетираните области за развитие, които от своя страна ще бъдат окончателно сравнени със заявената от респондентите готовност за кандидатстване с конкретни проектни идеи в *Третия раздел* от анкетната карта.

***Таблица 6** Идентифицирани потребности и приоритети и съответните мерки с потенциал за включване в стратегията*

Потребности	Приоритети за развитие	Приложими мерки от програмите
според респонденти от Гоце Делчев		
Реконструкция, ремонт и оборудване на читалището	Запазване културното наследство	ПРСР, 7.2.; Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Благоприятни условия и подкрепа за стартиращи микро-предприятия и фермери; повишаване квалификацията на човешките ресурси - младежи, жени, безработни и заети; разработване и внедряване на иновации	Устойчив туризъм; развитие на партньорства с включване на НПО; иновативно земеделие; развитие на социалния капитал (фокус върху младежите)	ПРСР, 4.2. и 6.4.; ОПРЧР, ПО 1; ОПИК, ПО 1, ИП 1.1. Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Достъпност до европейските програми	Развитие на предприятия като конкурентно на другите в бранша	Подходът ВОМР
Създаване на навици за профилактични прегледи и активно отношение към превенцията. Нужда от специализирана психологическа помощ. Увеличаване на броя възможности за профилактични прегледи сред населението.	Отговорност към здравето сред млади хора, маргинализирани общности. Разширяване на информираността и възможностите за социални услуги.	ОПРЧР, ПО 2, ИП 1, 2, 3
Подобряване на общинската инфраструктура		ПРСР, 7.2.
Подобряване на машинния парк на шивашките предприятия		ОПИК, ПО2, ИП 2.2. (тъй като е малко предприятие)
Закупуване на нови машини за производство на салфетки	Модернизаци я на наличните производствени линии	ОПИК, ПО2, ИП 2.2. (тъй като е малко

		предприятие)
Няма определени правила при използване на произведената продукция	Създаване на предприятия за производство на зеленчуци	
	Разработки на план за развитие на с. Брезница в областта на туризма	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Обезпеченост от държавата	Биологично пчеларство	ПРСР, 4.1.
	Биологично земеделие и животновъдство	ПРСР, 4.1.
Модернизация на стопанството и повишаване на конкурентоспособността	Модернизация; Производство на ВЕИ за собствени нужди; биопчеларство и животновъдство и др.	ПРСР, 4.1.
Биопродукти - производство и преработка	Пчеларство, трайни насаждения, птицевъдство, животновъдство	ПРСР, 4.1., 4.2.
Модернизация; въвеждане на ноу-хау технологии, обучение на персонала	Биоземеделие и животновъдство; Разработване и управление на проекти; Обучение на консултанти; Производство на ВЕИ за собствени нужди; Селски туризъм	ОПИК, ПО 1р ИП 1.1. ОПРЧР, ПО 1 ПРСР, 4.1. Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Земеделска техника, хладилни бусове и камери за замразяване на готовата продукция	Биологични продукти; Етикетиране; Модернизация; Отопление на стопанството от ВЕЕ	ПРСР, 4.2.
Модернизация; внедряване на ноу-хау в земеделието	Плодове е зеленчуци, биологично производство и биопчелартсво	ПРСР, 4.1.
Закупуване на ширикоформатен принтер, гравираща машина, професионален принтер за печат върху хартия и картон; Професионален софтуер да дизайн и предпечат; Преустройство и реконструкция на съществуваща сграда	Създаване на рекламни продукти	ПРСР, 6.4.

Допълнителни производствени мощности	Външни реклами; печатна реклама	ПРСР, 6.4.
Създаване на собствена марка млечен продукт	Изграждане на млекосъбирателен пункт; Разработка на маркетинг на собствена марка	ПРСР, 4.2.; 6.4.
Реклама; Разработка на туристически маршрути; Атракции	Разработване на регионален туристически продукт	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Складова база; земеделска техника		ПРСР, 4.1., 4.2.
Складова база; земеделска техника		ПРСР, 4.1., 4.2.
В центъра за настаняване от семеен тип за възрастни хора са необходими рампи, асансьор, оборудване с помощни средства за придвижване в домашна среда	Оборудване с помощни средства в коридорите и баните	ОПРЧР, ПО 2, ИП 3
Пари	Култура	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Обучение на персонала. Реализиране на проект, свързан с културните дейности	Ремонт на сградата на читалището - общинска собственост. Включване на служителите и настоятелството в курсове за обучение за работа с групи хора. Разработване на проект с цел популяризиране на културното наследство, традиции и забележителности на населеното място	ПРСР, 7.2. ОПРЧР, ПО 1 Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Подобряване на МТБ на читалищата		ПРСР, 7.2.
Асфалтиране на улици. Подмяна на стар водопровод. Изграждане на зала за културни дейности. Увеличаване на зелените площи и детски съоръжения. Корекция на речното корито на р. Морява. Изграждане на напоителни съоръжения и селскостопански пътища	Асфалтиране и водопровод. Зала за културни дейности. Футболно игрище. Детска площадка	ПРСР, 7.2.

Подобряване на инфраструктурата в населените места. Изграждане на еко-пътеки и туристически маршрути. Разработване на къщи за гости; Ремонт на канали и селскостопански пътища; Фолклорен фестивал	Инфраструктура; Туризъм; Земеделие	ПРСР, 7.2., 7.5. Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Съвременна апаратура; Скъпи и качествени материали в стоматологичните кабинети	Здравеопазване	ПРСР, 6.4.
Необходимост от облекчени процедури при кандидатстване , по-ясни правила. *Увеличаване на субсидиите за подпомагане на единица площ.* Гарантиране на минимални изкупни цени на продукция. Защита на родното производство от нерегламентиран внос със съмнителни качества.	Създаване на тържища; зони изцяло с предлагане на българска селскостопанска продукция. Насърчаване зеленчукопроизводството, оранжерии, капково напояване	ПРСР, 6.4.
Основен ремонт на читалищния салон; Основен ремонт на покрива на читалището		ПРСР, 7.2.
Развите на по-красива и по-безопасна среда за деца	Детски площадки	ПРСР, 7.2.
Необходимост от техника, с която да се обработва орехова градина	Създаване на нови работни места; Увеличаване на размера на стопанството	ПРСР, 4.1.
Затваряне на цикъла на производство; Разширяване на дейността; Увеличаване на капацитета; Откриване на работни места	Създаване на ферма по европейска програма	ПРСР, 4.1., 4.2.
Реконструкция на салона; Повишаване квалификацията на персонала; Откриване на още едно работно място; Пълна смяна на оборудването и фризьорските пособия	Подобряване на работния процес; Повишаване на квалификацията на работниците и служителите; Наемане на безработни лица	ПРСР, 6.4. ОПРЧР, ПО 1, ИП 6
Нужда от спортна култура	Детски клубове; Спортни площадки; Интерактивни игри	ПРСР, 7.2.

Закупуване на допълнителна техника за обработване на дивечовите ниви и автомобили и оборудване за борба с бракониерите; Повишаване на познанието на членовете на дружеството за опазване на околната среда	Опазване на околната среда	ОПОС
Нужда от земеделска техника; Внедряване на ноу-хау; Развитие на интегриране системи за видеонаблюдение; опазване на обществения ред и сигурност; селска полиция и др.	Неземеделски дейности; Селски туризъм; Биопчеларстви и животновъдство и др.	ПРСР, 4.1., 6.4.
Обучителен център за занаятчийство - готвачи, хлебари фризьори и т.н.	Разширяване дейността на обучителния център	ОПРЧР, ПО 1
Озеленяване на алеи	Ифраструктура	ПРСР, 7.2.
	Стимулиране на изкуство, култура и просвета и творческо израстване на деца, възрастни, хора със специални потребности	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Изграждане на закрито спортно съоръжение с цел непрекъснатост на обучаващия и тренировъчен процес	Популяризиране и развитие на тениса в Гоце Делчев и подготовка на професионални тенисисти	ПРСР, 7.2.
Инвестиране в спортна инфраструктура; Обучение и повишаване на квалификацията на спортните специалисти; Създаване на предпоставки за промяна на ниската двигателна активност и нездравословния начин на живот чрез спорт	Повишаване ефективността на общественополезната дейност на спортните клубове	ПРСР, 7.2.
	Защита правата на човека; Активно гражданство	ОПРЧР, ПО 2
Полиетиленова оранжерия; Капкова инсталация; Оборудване за оранжерия		ПРСР, 4.1.

Защита на горите със закони и със спазването им; Необходимост от наблюдение на местообитанията на биоразнообразието и предприемане на мерки за тяхното опазване; Кампании за осведоменост относно защита на биологичните видове и опасността от тяхното безвъзвратно загубване	Опазване на защитените зони; Залесяване на обезлесени територии с видове, които са местни и подходящи за региона; Опазване на биологичното разнообразие	ОПОС
Център за професионално обучение в Гоце Делчев, който да предлага професионално обучение по дефицитни за региона професии - ел. техници, механици и др; Диверсификация на обученията в професионалните гимназии; Механизми за мотивиране на младите и стимулиране на работодателите да наемат работници без опит или в предпенсионна възраст	Подобрено средно образование, съобразено с нуждите на бизнеса; Подобрен достъп до работа на всички възрастови и социални групи	ОПРЧР, ПО 1
Предлагане на алтернативи форми на туризъм - селски, еко, здравен, развлекателно-приключенски, ловен, фото, гурме	Инфраструктура; Предлагане на нови и различни алтернативи	ПРСР, 7.2. Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Квалификация на специалисти (конкретно в шивашкия сектор - организация на производство, механици, обучители, нормиране на труда); Езикови курсове; Разработване на IT решения за улеснение на процесите във фирмената администрация; Инвестиции в хардуер и софтуер	Обучение и квалификация на персонала; Привличане на интереса на младите хора; Налагане на дуалното професионално обучение; Интеграция на малцинствени общности, вкл. Бежанци; електронизация на фирменото администриране	ОПРЧР, ПО 1, 2 ОПИК, ПО 2, ИП 2.2.
Предоставяне на адекватни стоматологични услуги	Ремонтиран според изискванията и добре оборудван стоматологичен кабинет, предлагащ качествени услуги	ПРСР, 6.4.

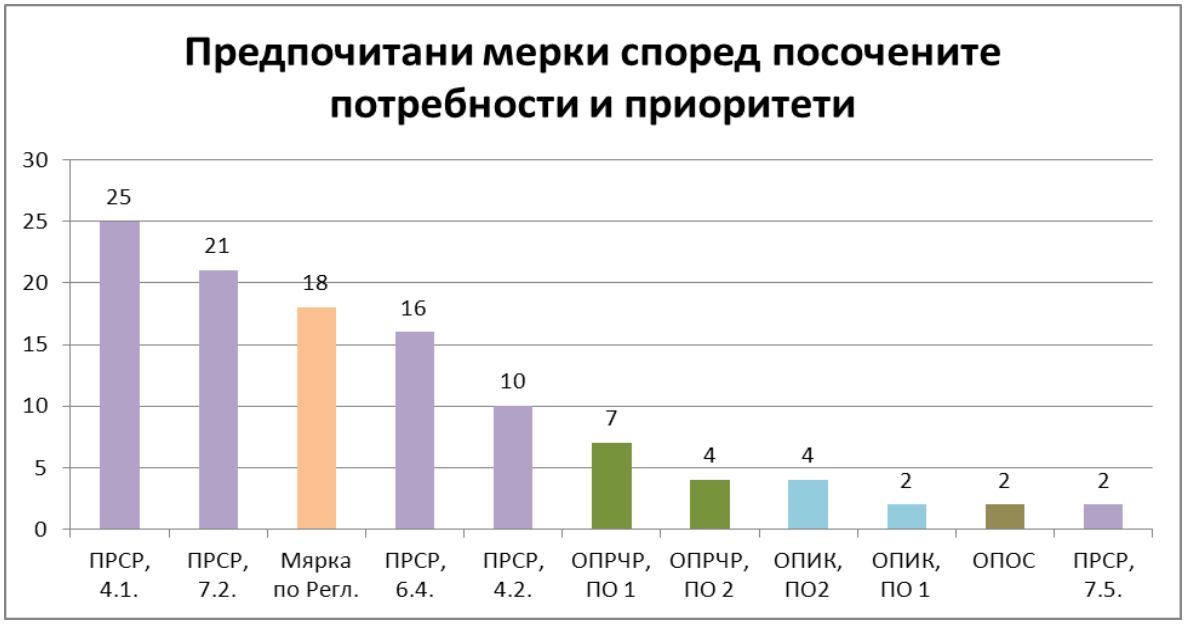
Нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на производствения процес; Специализирани транспортни средства - товарен автомобил (зърновоз); гранулираща и опаковачна машина	Разширяване на производствената дейност	ПРСР, 4.1., 4.2.
Закупуване на специализирани транспортни средства, реконструкция на помещения, изграждане на собствена кланица	Изграждане на собствено месопреработвателно предприятие	ПРСР,4.2.
Подобряване състоянието на тревната площ, очертанията, огражденията, трибуните, съблекалните	Спортно развитие на региона	ПРСР, 7.2.
Провокиране интереса към дейности на открито, включващи риболов и конна езда		Неприложимо
Основен ремонт на физкултурния салон	Подходящи условия за спорт за учениците	ПРСР, 7.2.
Наличие на местен пазар; Финансиране за закупуване на техника и земя	Закупуване на земя за разширяване на стопанството	ПРСР, 4.1.
Мотокултиватор; напоителна система; строителни материали	Създаване на модерно малко стопанство за задоволяване на собствените нужди и износ на пазара	ПРСР, 4.1.
Цифров/ плоско печеатащ принтер; режещ плотер и др.	Обновяване и допълване на оборудването за подобряване на предлаганите услуги	ПРСР, 6.4.
Нова техника - компютри, софтуер, периферни устройства; Нова офисна площ; Нов персонал или повишаване компетентността на настоящия	Дигитализиране на работния процес в счетоводните къщи - внедряване на повече електронни услуги; Повишаване на професионалната компетентност на персонала и ръководството	ПРСР, 6.4. ОПРЧР, ПО 1
Потребности	**Приоритети за развитие**	**Приложими мерки от програмите**
според респонденти от Гърмен		

Закупуване на техника за нуждите на стопанството; Сдружаване на пчеларите	Биопчеларство; Преработка и пакетиране на мед	ПРСР, 4.1.
Селскостопанска техника		ПРСР, 4.1.
	Повишаване качеството и привлекателността на туристическите услуги	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Информационен център; Пътека за колоездачи; Озеленяване и осветление по улиците	Туризъм	ПРСР, 7.2., 7.5.
Изграждане на къща за гости		ПРСР, 6.4.
Средства за реализация на идеите	Създаване на места за отдих и развлечение;образование и възпитание на младите за опазване на културно-историческото наследство на общ. Гърмен	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Построяване на нова сграда за детска градина, която да може да обхване всички желаещи; Откриване на яслена група; Детска площадка за игра	Откриване на нови работни места чрез построяването на новата сграда; Подобряване качеството и ефективността на възпитателната работа и изравняване с условията в други учебни заведения	ПРСР, 7.2.
	Художествена самодейност и местен фолклор - лятна академия на китарата	Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Цялостен ремонт на сградата на училището - подови настилки, хидроизолация,енергийна ефективност; Потребност от ново обзавеждане - столове, чинове, шкафове, бюра	Осигуряване на условия за изграждане на положителни обществени нагласи към процеса на обучение; Намаляване на броя на местните ученици, преориентирани към други училища	ПРСР, 7.2.
Алтернатива на тютюна		Неприложимо
Подобряване на инфраструктурата - асфалтиране на улици и поставяне на улично осветление	Разнитие на селския туризъм; Задържане на младото население в селските региони	ПРСР, 7.2. Мярка в съответствие с целите на

		Регл.(ЕС) № 1305/2013
Средства за нова техника за по-добро обслужване на местното население	Разширяване на дейността в областта на ремонт на автомобили и трактори, пункт за смяна на масла и автомивка	ПРСР, 6.4.
	Земеделие и животновъдство	ПРСР, 4.1.
	Земеделие	ПРСР, 4.1.
По-добра МТБ; Кола за разнасяне ня млякото, По-добра инфраструктура; Наемане на ветеринар на договор	Изграждане на нова модерна сграда за отглеждане на крави; Ново оборудване и обучен персонал, вкл. ветеринар	ПРСР, 4.1., 4.2.
Подобряване на материалната база и закупуване на ново оборудване за автосервиз		ПРСР, 6.4.
Изграждане на нова оранжерия		ПРСР, 4.1.
Закупуване на нови машини за производство на мебели		ПРСР, 6.4.
Изграждане на спортна площадка		ПРСР, 7.2.
Нова литература и компютърна зала	Компютърна зала за учениците и подобряване на обслужването	ПРСР, 7.2.
Потребности	**Приоритети за развитие**	**Приложими мерки от програмите**
според респонденти от Хаджидимово		
Носии/ Интериор / Подобрения в читалището		ПРСР, 7.2 Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Носии, музикални инструменти, апаратура за озвучаване и осветление		ПРСР, 7.2 Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) №

		1305/2013
Закупуване на музикални инструменти и носии за самодейците	Запазване на нематериалната култура на с. Ново Лески	ПРСР, 7.2 Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Закупуване на основните костюми на самодейците и някои музикални инструменти	Опазване на културното наследство	ПРСР, 7.2 Мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Ясни правила за действие и отчетност; Бързо разплащане на извършените работи		Неприложимо
Парниково съоръжевие в собствено дворно място от 1 дка		ПРСР, 4.1.
Построяване на нови съоръжения за отглеждане на животни и съхранение на храната за тях или ремонт на съществуващите; Закупуване на нова техника		ПРСР, 4.1.
Обзавеждане и оборудване на медицински кабинет; Закупуване на рентген, стоматологичен стол ,климатици, бойлер ; Възможност за кинезитерапевтичен кабинет и неговото откриване	Дооборудване на стоматологичен и кинезитерапевтичен кабинет	ПРСР, 6.4.
Нови земеделски машини		ПРСР, 4.1.
По-чести прояви като днешната		Неприложимо
	Техника за улесняване на селскостопанския труд	ПРСР, 4.1.
Закупуване на нови машини за малко предприятия	Екструдерно и шприцово производство – високо автоматизирано	ОПИК, ПО 2, ИП 2.2.

Анализът на потребностите и приоритетите на заинтересованите страни потвърди вече изведените потенциални мерки за включване в стратегията, като отговорите откроиха и значително по-голяма *готовност за осъществяване на действия* от страна на редпондентите в области като модернизация на селското стопанство (както в производствената, така е в преработвателната сфера), подобряване на инфраструктурата, укрепване и популяризиране на местната културна идентичност (***ПРСР, 4.1., 4.2., 7.2., 6.4 и мярката в съответствие с Регл. (ЕС) № 1305/2013***). Анкетираните открояват като приоритет за развитие и социалната сфера във връзка с подобряване на положението на безработните и маргинализираните общности (***ОПРЧР ПО 1 и 2***). Подчертан интерес респондентите проявяват към технологичното обновление в малките и средни предприятия на територията на МИГ (***ОПИК, ПО 2, ИП 2.2***.). Получените на този етап от анализа резултати за интереса към разработването и внедряването на иновации (***ОПИК, ПО 1, ИП 1.1.***) и кандидатстването по мерките от ***ОПОС*** са оценени като недостатъчни и се взе решение за допълнително проучване, което ще бъде описано по-долу.

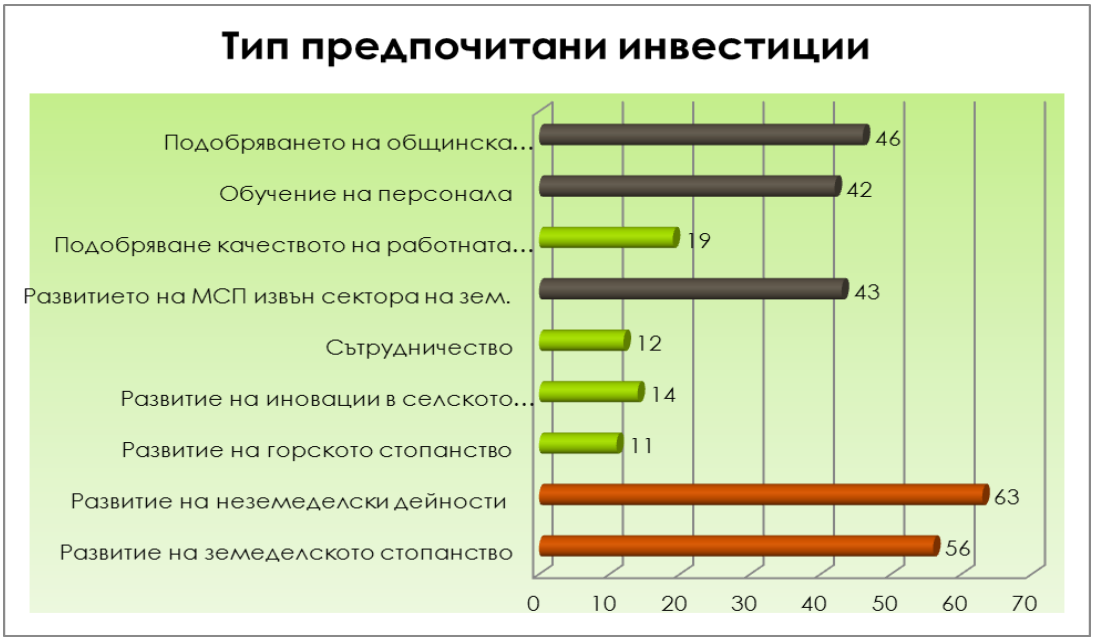

Фигура 9 Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица потребности и приоритети

3. Информация за проектни идеи

Въпрос 3.1. **Моля, посочете за какъв тип инвестиция бихте кандидатствали с проект** към Стратегията за местно развитие на МИГ Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово

Въпросът е от затворен тип с възможност за посочване на повече от един отговор. Предложените опции представляват обобщения на основните направления от програмите, включени в поканата за подбор на стратегии от МЗХ, по които потенциалните бенефициенти изявяват интерес. Резултатите (брой отбелязали съответния отговор) са представени в следната фигура:

Фигура 10 **Предпочитани от заинтересованите страни проектни инвестиции**

Получените резултати са консистентни с отговорите на респондентите от предходния раздел и индикират включването на сходни приоритетни мерки в стратегията, като най-нисък интерес е отчетен към *Сътрудничеството и Иновациите в селскостопанския сектор* (*ПРСР,мярка 16*) и инвестициите в *Горското стопанство* (*ПРСР, мярка 8*).

Въпрос 3.2. **Моля, посочете за какъв тип разходи бихте кандидатствали с проект** към Стратегията за местно развитие на МИГ Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово

Въпросът носи същите характеристики като предходния и уточнява конкретните дейности, чието финансиране ще е от приоритетен характер.

Фигура 11 Предпочитани от заинтересованите страни проектни разходи

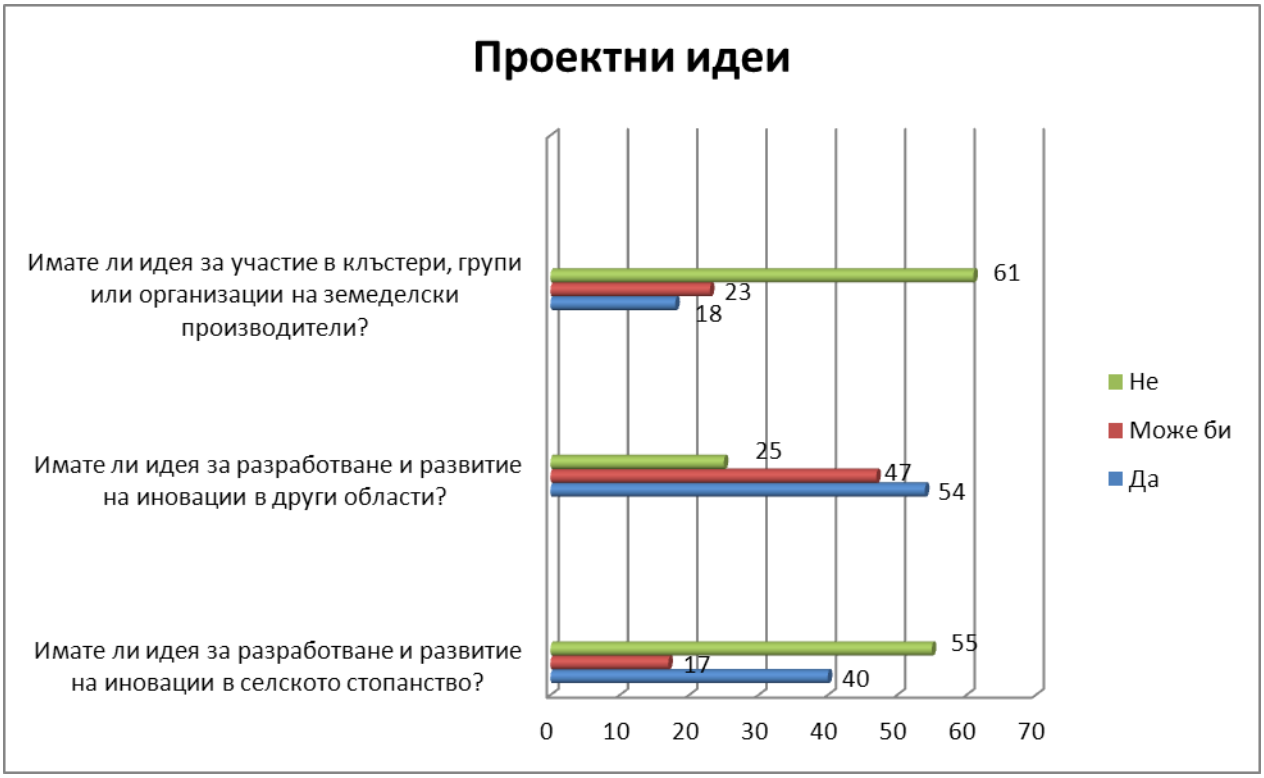
От отговорите на респондентите е видно, че съществува значителен интерес към дейностите по ***ИП 2.2. от ПО 2, ОПИК***, което следва да се съобрази при финансовото разпределение на средствата, предоставяни от тази програма.

Въпрос 3.3. Имате ли идея за разработване и развитие на *иновации в селското стопанство*?

Въпрос 3.4. Имате ли идея за разработване и развитие на *иновации в други области*?

Въпрос 3.5. Имате ли идея за *участие в клъстери, групи или организации на земеделски производители*?

Въпросите са свързани с предвидената необходимост за по-категорично уточняване на намеренията на респондентите за действително кандидатстване по мярка 16 от ПРСР за установяване на сътрудничество в селскостопанския сектор и осъществяване на иновативни земеделски проекти и по ПО 1 от ОПИК за разработване и внедряване на иновации. На фигурата по-долу са изобразени тинденциите в отговорите, които насочват към изключването на мярка 16 и потенциалното включване на ПО 1 от ОПИК. Обсъждането на тези въпроси протече в хода на информативните и консултативни срещи, описани по - долу в настоящия анализ.

***Фигура 12** Намерения на заинтересованите страни за разработване на иновации и участие в земеделски организации*

Въпрос 3.6. **Моля, опишете накратко Вашата проектна идея** за кандидатстване към Стратегията на МИГ, вкл. **прогнозен бюджет и място на реализация**

Въпросът цели да предостави информация за предпочитаните програми и мерки от респондентите на база на описаната от тях идея, вземайки предвид и критериите, на които трябва да отговарят, за да бъдат допустими кано потенциални бенефициенти. Някои от проектните идеи (както и посочените проблеми и потребности) са квалифицирани като предоставящи недостатъчно информация, за да се определи ясната насоченост към определена програма или мярка, и в полето срещу тях е записано “*Неприложимо*”. При изготвянето на финансовия план на стратегията бяха взети предвид и индикативните суми, посочени от анкетираните като необходими за реализация на проектната им идея.

***Таблица 7** Проектни идеи и проектна готовност на потенциалните кандидати*

Проектна идея с прогнозен бюджет и място на реализация	Приложими мерки от програмите
Основен ремонт на читалището	ПРСР, 7.2.

Спортно-развлекателен център с 2 до 4 места за настаняване (стаи) в с. Гайтаново. Проект на стойност около 500 000 лв	ПРСР, 6.4.
1-ви вариант: 1. Изграждане на многофункционална спортна площадка и фитнес център; 2. село Огняново - място на реализация; 3. Прогнозен бюджет - 400 000 лв/ *2-ри вариант*: 1. Закупуване на професионални велосипеди за извършване на високинна физическа подготовка	ПРСР, 7.2.
Читалището да се сдобие с носии, озвучителна уредба, санитарни възли, сцена	ПРСР, 7.2.
Да има мярка за развитие на територията за НПО сектора: да кандидатстват НПО, читалища с малки, интересни, иновативни проекти	Нова мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Изграждане на къща за гости	ПРСР, 6.4.
Подобряване енергийната ефективност на предприятие в сектора на производството на дограма. Включване в клъстъри. Внедряване на автоматични технологии за производство. Прогнозен бюджет 200 000 евро. Място на реализация - гр. Гоце Делчев	ПРСР, 6.4.
Алея на превенцията. Наръчник за социалните права на онкоболните в България. Център за арт терапия	ОПРЧР , ПО 2, ИП 3
Изграждане на производствена база или закупуване на нови машини, но парцелът, с който фирмата разполага, е извън границите на гр. Гоце Делчев. Насочили сме се към мярка 6 на ПРСР. Имотът на фирмата се намира на входа на гр. Гоце Делчев	ПРСР, 6.4.
Закупуване на машина за производство на салфетки - 345 000 евро; Закупуване на пакетираща машина - 140 000 евро	ПРСР, 6.4. ОПИК, ПО 2, ИП 2.2.
Къща за гости с. Делчево	ПРСР, 6.4.
В имот в размер на 1.8 дка да създадам овошна градинка и сграда за съхраняване на готовата продукция	ПРСР, 4.1.
Проект за развитие на екологичния туризъм и биоразнообразието	Нова мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013

1. Подобряване условията на труд чрез модернизиране на инфроструктурата особено енергоснабдяване на стопанските постройки, подобряване на селскостопанските пътища и др.; 2. Реклама на пчеларската продукция като екологична/био на европейския пазар	ПРСР, 4.1.
Създаване на модерна пчеларска ферма	ПРСР, 4.1.
Легализиране на обор за 13 глави добитък и разширяването му чрез някоя мярка	ПРСР, 4.1.
Създаване на модерна ферма за отглеждане на телета (малачета) и след това създаване на месопреработвателен комбинат./Създаване на биологична ферма - пчелартсво./ **Идеята ми е да участвам в групи на организации**	ПРСР, 4.1., 4.2.
В сферата на неземеделските дейности - маркетинга - и преработката на различни видове продукти	ПРСР, 6.4.
В сферата на биопродуктите и неземеделските дейности	ПРСР
Повишаване конкурентоспособността на стопанството чрез кооперране с други производители	ПРСР, 16
Подобряване на материалната база, подобряване на условията за работа в производствено микро предприятие. Прогнозен бюджет - 150 000 лв	ПРСР, 6.4.
Закупуване на режещ плотер, професинален лазерен принтер; прогнозен бюджет - ок. 50 000	ПРСР, 6.4.
Изграждане на млекосъбирателен пункт в с. Мусолище с лаборатория за изследване качеството на млякото; Закупуване на охладително транспортна техника; Изграждане на инсталация за производство на млечен продукт; Маркетинг и дистрибуция на млечния продукт; Бюджет ок. 200 000 лв	ПРСР, 4.2.
Проучване и популяризиране на туристическия потенциал на регион Гоце Делчев - бюджет ок. 80 000 лв; Изготвяне и разпространение на карта с културно-историческото наследство на регион Гоце Делчев - ок. 25 000лв; Иновативен маркетингов подход за развитие на регионален маркетингов продукт, който да повиши културното самосъзнание на региона и ще се превърне в предпоставка за повишаване на икономическото благосъстояние - ок. `120 000лв	Нова мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Закупуване на земеделска техника - 100 000; Изграждане на складова база - 100 000 в с. Борово и с. Баничан	ПРСР, 4.1.
Закупуване на земеделска техника - 100 000; Изграждане на складова база - 120 000 в с. Борово	ПРСР, 4.1.
Изграждане на асансьор в Центъра за настаняване от семеен тип за възрастни хора с увреждания в гр. Гоце Делчев. Оборудване на Центъра с помощни средства за придвижване в домашна среда. Рампа в сградата.	ОПРЧР, ПО 2, ИП 3

Обновяване площада на с. Мусомища;. Изграждане на воден фонтан, подмяна на тротоарни плочки, ново икономично осветление. Поставяне на произведения на изкуството - статуи, арт инсталация и/или друго. Прогнозен бюджет: 224 000 лв - 64000m² пространство за обновяване - по 35 лв/m²	ПРСР, 7.2.
Летен фестивал в местност Топлицата - "Светлина и вода"; Зимен фестивал - "Бабугерска сватба"	Нова мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Ремонт на оградата и залата в читалището	ПРСР, 7.2.
Смяна на водопроводи; асфалтиране на улици; ремонт на селскостопански пътища; промотиране на туристически забележителности; фолклорен фестивал	ПРСР, 7.2.; Нова мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013
Оборудване на Амбулатория за групова практика за първична медицинска помощ по дентална медицина на Д-р Михайлова и Д-р Пасков - ИОРА ООД за осигуряване достъпа на жителите на общ. Гоце Делчев до нов тип качествени услуги в областта на денталната медицина/ 81 000 лв / гр. Гоце Делчев	ПРСР, 6.4.
Подобряване дейността на земеделското стопанство чрез изграждане на капково напояване, склад за съхранение на земеделската продукция, хладилна камера, постройка за земеделска техника и инвентар с помещения за обитаване, доизграждане на оранжерия и трайни овощни насаждения.	ПРСР, 4.1., 4.2.
Закупуване на професионална техника за изграждане на спортни терени от синтетична трева - 30 000 евро в района на Гоце Делчев; Изграждане на детски площадки, спортни игрища и терени в Гоце Делчев	ПРСР, 7.2.
Увеличаване на ореховите насаждения, като се създадат работни места - 200 000 лв	ПРСР, 4.1.
Построяване на къща за гости за развитие на селски туризъм на територията на община Гоце Делчев и община Гърмен. Прогнозният бюджет е ок. 600 000 лв	ПРСР, 6.4.
Млекомат - 16 000лв; Създаване на нова ферма - 400 000лв; Затваряне на цикъла на производство - 200 000лв	ПРСР, 4.1., 4.2.

Изграждане на автосервиз с площ 215 m2 в гр. Гоце Делчев , местност Могура, и доставка на необходимото оборудване за 4 клетки за ремонт на автомобили, селскостопанска и горска техника. Проектна стойност на инвестицията - 520 000лв без ДДС. Предвижда се откриване на две работни места в началото и увеличаване на персонала, пропорционално на обема на услугите	ПРСР, 6.4.
Изграждане на изцяло обновен фризьорски и козметичен салон с квалифицирани служители - 95 000 / 100 000лв в гр. Гоци Делчев	ПРСР, 6.4.
Развитие на спортната култура в трите общини, т.е. обучение на младежи и да се пращат за по-нататъшно професионално развитие в сферата на спорта в по-големи национални и международни клубове, федерации и организации по спорт	Неприложимо
Подобряване на грижата на горските стопанства от ЛРС Сокол и опазване на защитените животински и растителни видови. Закупуване на техника за справяне с горските пожари и борба срещу бракионерите - 50 000лв	ПРСР, 8
Цялостен ремонт на сградата на читалището	ПРСР, 7.2.
Ремонт на сградата на единственото читалище в с. Ново Лески със собствена сграда	ПРСР, 7.2.
Закупуване на машини и построяване на селскостопанска постройка за нуждите на стопанството - 50 000 евро	ПРСР, 4.1.
Развитие на собственото стопанство чрез увеличаване на броя отглеждане животни	ПРСР, 4.1
Довършителни ремонтни дейности и обзавеждане на съществуващата сграда (семеен хотел) с капацитет за настаняване ок. 30-40 души ; Изграждане на спортна площадка; Обособяване на еко-пътека от с. Балдево до с. Скебатно	ПРСР, 6.4. ПРСР, 7.2. ПРСР, 7.5.
Строителство на басейн и игрище в Огняново - 250 000 лв; Професионално езиково обучение на персонала - 30 000 лв; Закупуване на машини - перачни и гладачни - 50/60 000 лв	ПРСР, 7.2. ПРСР, 6.4. ОПРЧР, ПО 1, ИП 6
Изграждане и оборудване на обучителен център за квалификация и преквалификация - 600 000лв в гр. Гоце Делчев с възможност за изнасяне на дейността в с. Борово	Неприложимо
Ремонт на улици и площадно пространство в с. Дечево	ПРСР, 7.2.
Реконструкция, озеленяване и облагородяване на с. Баничан - чешма, пейки, засаждане а цветя	ПРСР, 7.2.
Изграждане на културно-информационен център - под един покрив да се обединят досегашните читалищни дейности, библиотека, зала за репетиции, разширяване на съществуващия музей, изграждане на арт.работилници, зала	ПРСР, 7.5.

за семинари	
Изграждане на спортна площадка за тенис на корт в с. Гърмен - 120 000лв	ПРСР, 7.2.
Изграждане на един или два закрити тенис корта, които да направят тренировъчния цикъл целогодишен	ПРСР, 7.2.
Изграждане а спортна площадка в с. Балдево	ПРСР, 7.2.
Подобряване на спортната инфраструктура, квалификацията на служителите за селекция на деца с перспектива за спортно развитие, разнообразяване на видовете спорт	ПРСР, 7.2.
Обучение на персонала за повишаване на квалификацията, закупуване на защитно облекло и предпазни средства; Закупуване на мобилни дробилки за дървесен чипс и система за производство на био гориво; Назначаване и обучение на малцинствени групи	ПРСР, 8; ОПРЧР, ПО 2,
Организиране на стаж за младежи от малцинствени групи в НПО; Организиране на кръгли маси относно социалната интеграция; Изработване на хранилки за птици от деца; Кампании за информиране на обществеността за екологични проблеми чрез семинари, флаш моб, брошури; Почистване на еко-пътеките с участие на деца; Детски лагери за борба с нездравословния начин на живот; Възстановяване на заслони и маркировка в планините; Информационни табла на еко пътеки; Обучение по първа помощ; Обучение по планинско ориентиране; Дейности в планината за деца; Правене на спортове достъпни до деца от малцинствени групи - тенис, ски, скална катерене; Закупуване на мобилни дробилки за дървесен чипс и почистване на горски територии с цел превенция на пожари	ОПРЧР, ПО 2 ПРСР,7.5., 8
Създаване на еко-пътеки и места за отдих до Прав камен и др.; Маркировка, указателни табели и реклама в с. Долно Дряново - 50 000 лв	ПРСР, 7.5.
Построяване на сграда в детска градина - 200 000 евро	ПРСР, 7.2.
Доизграждане на МТБ и саниране на училището	ПРСР, 7.2.
Подобряване, създаване и разширяване на малки улици, както и реконструкция на общинска сграда в с. Скребатно, общ. Гърмен	ПРСР, 7.2.
С обновена МТБ може да се намали до минимум местните ученици, пренасочени към други училища, и да се привлече подкрепата на родителите - в с. Горно Дряново - 250 000 лв	ПРСР, 7.2.
Смяна на парен котел за отопление в училище- 80 000 лв	ПРСР, 7.2.
Разширяване на кафе-аперитив в с. Огняново, като се изгради кухненски бокс за място за готвене на бързи храни. В съществуващото заведение да се извърши ремонт, закупуване на нови витрини, освежаване с нови маси, столове, сепарета - 100 000	ПРСР, 6.4
Производство на шафран като алтернатива на ютюна и популяризирането му	ПРСР, 4.1.

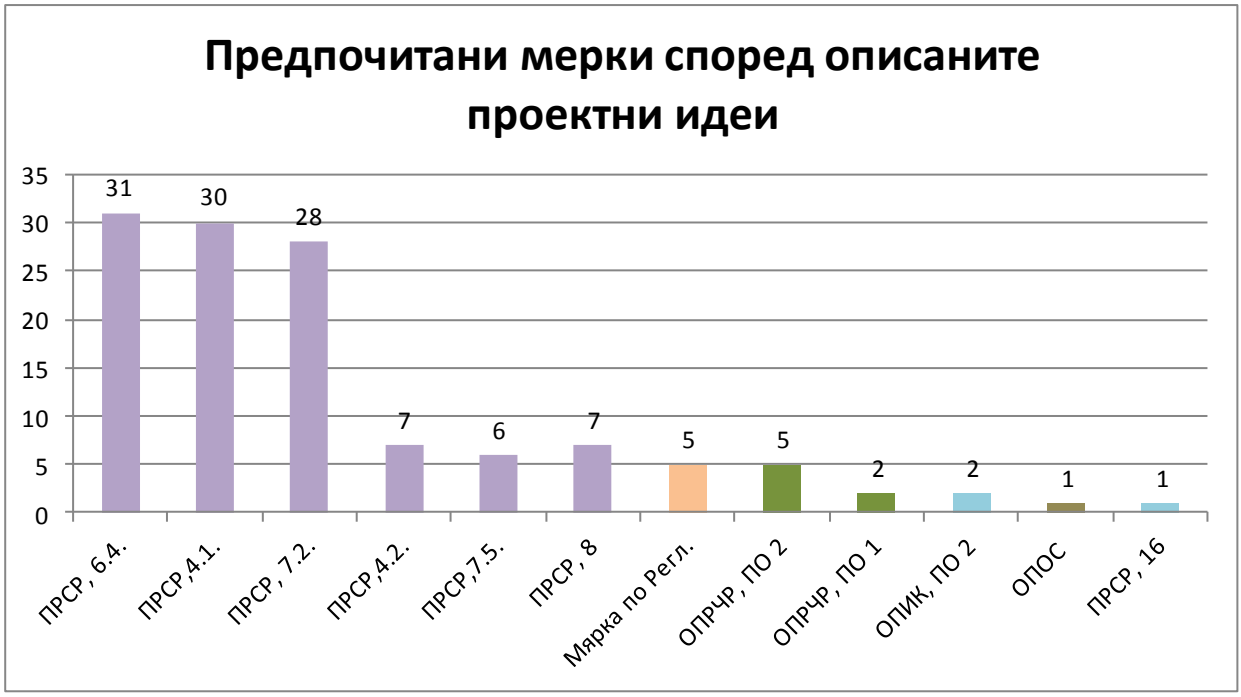
в селото и закупуване на малък трактор - 25 000 лв	
Създаване на нова фирма за изработане и монтаж на алуминиеви парапети - закупуване на нови машини, наемане на офи с. Място на реализация- с. Огняново и офис в Гоце Делчев - 200 000.	ПРСР, 6.4
Създаване на място за отдих в природата и разходка с коне по забележителни места - необходими са средства за беседки, пейки, навеси и няколко коня - 20 000/30 000 лв	ПРСР, 7.5.
Развитие на биологично земеделие; Преработка на оборска тор чрез калифорниъски червеи и засаждане на листни зеленчуци - 50 000 евро - в с. Дебрен	ПРСР, 4.1.
Ресторантска част към къща за гости"Хани"	ПРСР, 6.4
Подобряване на инфраструктурата в селата на община Гърмен	ПРСР, 7.2.
Изграждане на автосервиз за ремонт на автомобили и селскостопанска техника , пункт за смяна намасла, заварачна работилница в с. Долно Дряново - 150 000 лв	ПРСР, 6.4
Ферма за отглеждане на био-продукти и отваряне на нови работни места	ПРСР, 4.1.
Изграждане на къща за гости, търговски и складови помещения в местност Маноле в с. Гърмен - 400 000 лв	ПРСР, 6.4
Изграждаен ан краве ферма - до 50 крави - оборудване с модерни машини, коли в с. Гърмен - 200 000 лв	ПРСР, 4.1.
Дървообработващ цех	ПРСР, 8.6.
Изграждане на къща за гости - 271 кв.м; Поставяне на временен обект за продажба на сладолед и пакетирани стоки	ПРСР, 6.4.; ПРСР, 4.2.
Закупуване на селскостопанска техника, препарати, торове и др.	ПРСР, 4.1.
Закупуване на нова шивашка техника; Закупуване на по-добри платове	ПРСР, 6.4.
Закупуване на трактор	ПРСР, 4.1.
Изграждане на оранжерия	ПРСР, 4.1.
Създаване на стопанска постройка в с. Абланица - 50 000 евро	ПРСР, 4.1.
Засаждане на шипки; Създаване на сервиз	ПРСР, 4.1. ПРСР, 6.4.
Закупуване на кошери; Заграждане на пчелника; Изграждане на 2 дка парници - 12 000 лв - в с. Абланица	ПРСР, 4.1.
Закупуване на земеделска техника ; Построяване на хале за съхранение на зърното и техниката; Закупуване на земеделска земя за хале	ПРСР, 4.1.
Изграждане на оранжерия - 2 дка	ПРСР, 4.1.

Изграждане на оранжерия; Закупуване на малогабаритен трактор; Оборудване на самата оранжерия	ПРСР, 4.1.
Доставка и монтаж на оборудване за производстен цех в с. Баничан - сушилка за сушене на фасониран дървен материал; транспортно средство за товарене и разтоварване на трупи; Изпълнение на мерки за енергийна ефективност на производствения цех; Изграждане на навес за съхранение на изсушения фасониран материал	ПРСР, 8.6.
Дейности за опазване и възстановяване на природни местообитания край реки и планински зони от Натура 2000 - наблюдение, определяне на мерки за опазване, унищожаване на инвазивни растителни видове и засаждане на местни такива; Кампании за осведоменост относно биологичното равновесие; Създаване на политики за опазване на защитени територии - р. Места и водосбопния й басейн, планините Пирин и Славянка - 120 000 лв	ОПОС
Дейности, насочени към безработни лица, организиране на трудови борси и кариерни срещи, посредничество между предприемачи и търсещи работа, осигуряване на стажове на млади и образовани хора в регоина на Гоце Делчев - 40 000 лв	ОПРЧР, ПО 1
Изграждане на камп база или съоръжения зя спорт и отдих, насочени към хобита и дейности за свободно време и специализираните форми на туризъм - съоръжения за конна езда, колоездене, пейнтбол, стрелба с лък, детски скаутски лагер, творчески ъгъл (кино и театър на открито, сцена за изяви и др.); кухненска част; санитарен възел; екозона - разсадник с цел залесяване на гори и горски площи в региона на Гоце Делчев - 100 000 лв	ПРСР, 7.5.; 8.6.
Проект за обучения/семинари за квалификация за: нормиране на труда, CAD, обучители, механици - 60/80 000 лв; Проект "Таблет на работното място" - осигуряване на таблет на всяко производствено работно място, чрез който да бъдат управлявани трудовоправните отношения във фирмата и да бъдат редуцирани бюрократичните процеси в областта на ТРЗ ; Разработване на софтуер - 600 000 лв; Проет за интеграционни мерки в работна среда спрямо малцинствени общности, вкл. бежанци, безработни, младежи - 200 000 - 300 000 лв	ОПРЧР, ПО 1; ПО 2
Внедряване в производството на вече регистрани в патентното ведомство - промишлени дизайни - чрез закупуване на високотехнологични производствени линии на пластмасови изделия в с. Копривлен - 200 000	ОПИК, ПО 2, ИП 2.2.

Производство на горелки и котли Прогнозиран бюджет-50 000лв Място за реализация-Г. Делчев	ПРСР, 6.4
Засаждане на площ около 10 дка орехи; Изграждане на телена ограда в с. Брезница - 20 000 лв	ПРСР, 4.1.
Закупуване на подходящо помещение за изграждане на стоматологичен кабинет; ремонта му по изискванеията на НЗИ; закупуване на машини - 185 000 лв	ПРСР, 6.4
Модернизиране и разширяване на производството на фуражи за животни	ПРСР, 4.1.
Модернизиране и разширяване на животновъдна ферма и създаване на собствено предприятие за преработка на месо и месни продукти	ПРСР, 4.1., 4.2.
Подобряване състоянието на тревната площ на стадиона в с. Борово и изграждане на цялостен спортен комплекс, където да тренират местни и чуждестранни футболни тимове, училищни спортни групи, деца със специални нужди	ПРСР, 7.2.; ОПРЧР, ПО 2, ИП 3
Изграждане на място, което да провокира местни жители и гости на региона да се отдадат на любителски риболов, конна езда и дейности на открито в с. Борово (собствена земя) - 70 000 лв	ПРСР, 6.4.
Закупуване на машини за печене и пакетиране на ядки; реновиране на помещенията за работа - 80 000 лв - в с. Мосомище	ПРСР, 4.2.
Реконструкция на покрива и обновяване на физкултурния салон в с. Мусомища - 100 000 лв	ПРСР, 7.2.
Изграждаен и оборудване на търговски обекти	ПРСР, 6.4
Оборудване за автосервиз	ПРСР, 6.4
Изграждане на модерна оранжерия, оборудвана със съвременни техники за напояване, проветряване, засенчване и др. - 100 000 евро - с. Гърмен	ПРСР, 4.1.
Магазин за продажба на местни изделия в района на Огняновски минерални извори - 100 000 евро	ПРСР, 6.4
Закупуване на дървообработващи машини - 50 000 евро - с. Дебрен	ПРСР, 8.6.
Изграждане на футболно игрище с изкуствена трева	ПРСР, 7.2.
1. Хотелиерство и туризъм - къща за настаняване; био.земеделие за нуждите на клиентите; 2. Изграждане на спортни съоръжения и площадки в община Хаджидимово	ПРСР, 6.4.; ПРСР, 7.2.
Разширяване на стопанството; Закупуване на земя и техника в с. Копривлен	ПРСР, 4.1.
Изграждане на помощение за продуктово съхранение и отглеждане на животни -20 000 лв; Мотокултиватор - 2000 лв	ПРСР, 4.1.
Подмяна на оборудване за изработка на рекламни материали чрез въвеждане	ОПИК, ПО 1, ИП

на иновации и откриване на работни места - 70 000 лв - Гоце Делчев	1.1.
Оборудване и обзавеждане на компютърна зала на читалище	ПРСР, 7.2.
Консултантска фирма - Нова техника - 50 000 лв; Нов офис - 100 000 лв; Обучение - 10 000 лв; Софтуер - 5 000 лв - в гр. Гоце Делчев	ПРСР, 6.4.

Обобщението на горната таблица и представено по следния начин:

***Фигура 13** Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица проектни идеи*

Изводите на този етап от анкетното проучване са:

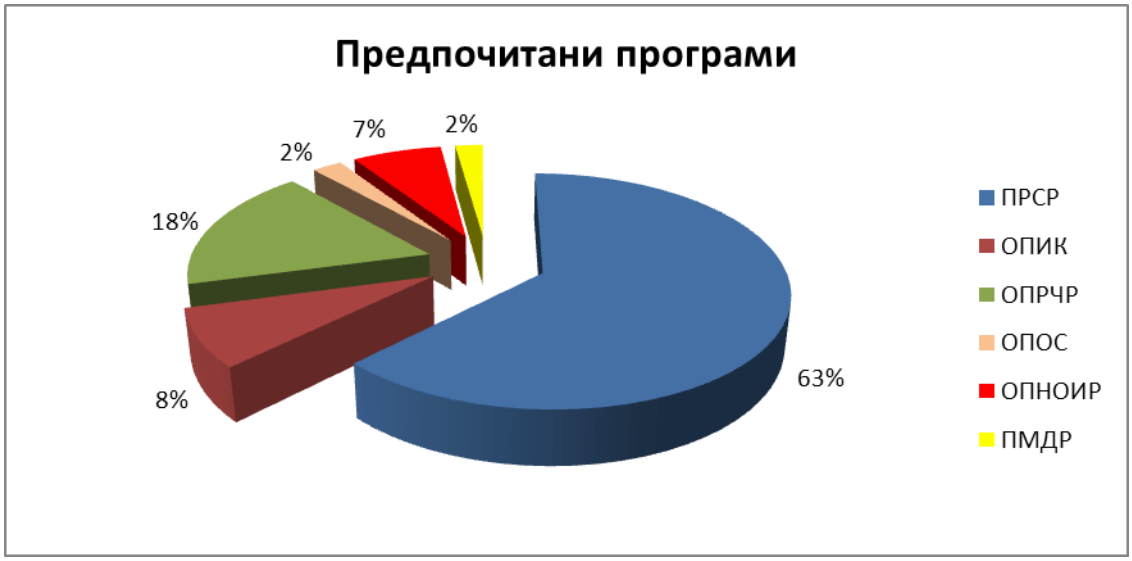
- При сравняване на предпочитаните мерки според отбелязаните от респондентите проблеми, потребности и приоритети за развитие в областта с посочените проектни идеи, заявяващи вече структурирано намерение за кандидатстване на анкетираните, се откроява като **несъмнено включването на мерки 4.1., 6.4. и 7.2. от ПРСР**. Потвърждаването е очаквано в рамките на предстоящите срещи.
- Инвестициите в преработката и/или маркетинга на продукти (**ПРСР, 4.2.**) отчитат интерес сред респондентите, но е видна **нуждата от допълнителни консултации** с местната общност в рамките на предвидените работни срещи особено във връзка с ***преобладаващо малките според СПО стопанства*** (от значение и при определянето на критериите за кандидатстване по мярка 4.1.).

- Като предмет на **обсъждане** в дневния ред на последвалите консултативни срещи беше определен и видът на мерките – инфраструктурни (**ПРСР, 7.5.**) или *меки* (**Нова мярка в съответствие с целите на Регл.(ЕС) № 1305/2013**) във връзка с ***безспорното желание за подобряване на туристическия климат***, демонстриран от заинтересованите страни при анкетното проучване.
- В описанието на проектните идеи, **мярка 8 от ПРСР** (основно във връзка с преработката и търговия с горски продукти (8.6.)), е посочена като предпочитана дейност за кандидатстване от 6 анкетирани, което в съчетание с определилте се като стопанисващи/ собственици на горски територии респонденти (**вж фиг. 7**), е основание за **допълнително проучване сред заинтересованите страни на последващите срещи**.
- В дневния ред на консултативните срещи като точки за **обсъждане** влиза и определянето на това, кои инвестиционни приоритети и приоритетни оси от **ОПРЧР и ОПИК** са предпочитани, тъй като резултатите на този етап на проучването не са категорични. Все пак анлизът на стратегическите документи на общините и социално-икономическият анализ на територията сочат достатъчен ***потенциал*** за включването на тези програми, за които е необходимо и потвърждение на интереса от заинтересованите страни.
- **Мярка 16 от ПРСР** за сътрудничество в селското стопанство е отчела твърде слаб интерес и **изключването ѝ от стартегията** ще бъде определено при потвърждаване от заинтересованите страни на общественото обсъждане.

Въпрос 4.1. **Моля, посочете коя от следните допустими мерки** от ПРСР и други оперативни програми на национално ниво представлява интерес за кандидатстване от Ваша страна (възможен е повече от един отговор)

Въпросите в предходните два раздела имат за цел да отчетат предпочитанията на *заинтересовани страни – партньори* в подготовката на стратегията, които нямат завършена проектна идея, но смятат за целесъобразно включването на мерки, отговарящи на проблемите, нуждите и потенциала на територията според тях.

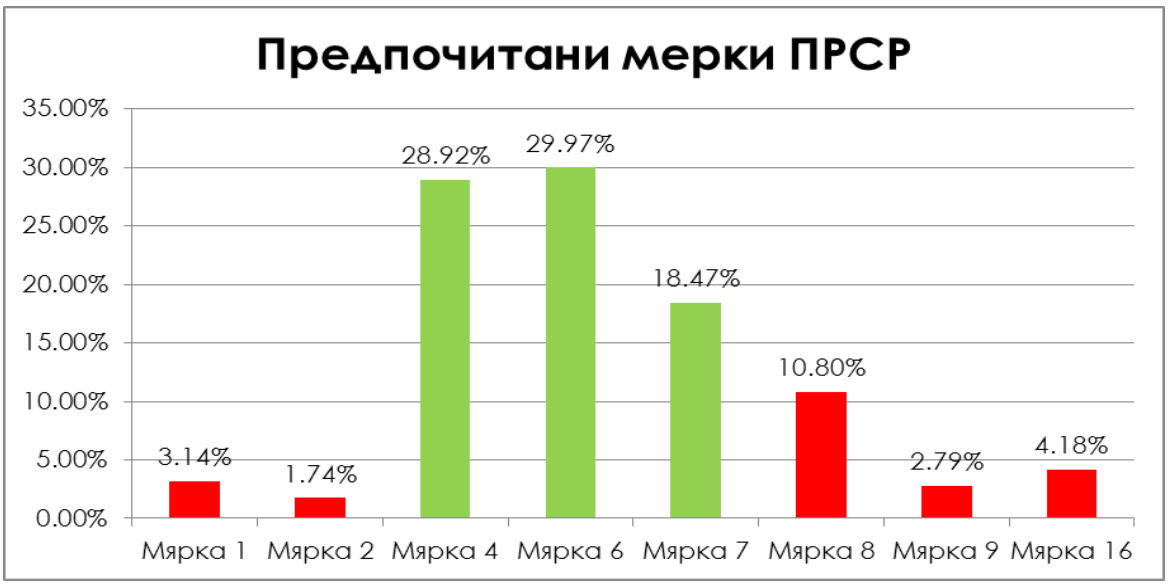
Настоящият въпрос, както и кратките изложения на проектни идеи във Въпрос 3.6. целят регистриране на интереса основно на *потенциалните бенефициенти*. Процентно обобщение на резултатите са представени на следната фигура:

Фигура 14 Потенциал на програми за кандидатстване по СВОМР

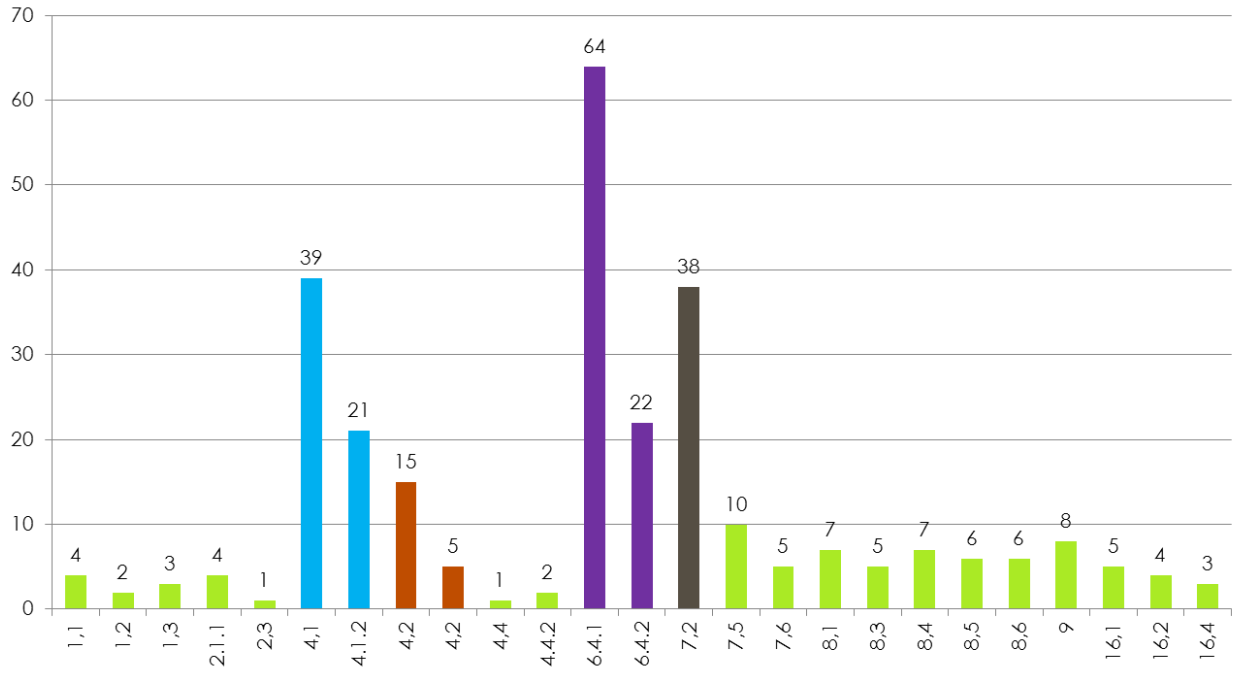
Най-нисък интерес респондентите имат към кандидатстване по мерки на **ОПОС**, което предполага нейното изключване от Стратегията за ВОМР, след потвърждаване на подхода от страна на заинтересованите страни по време на последвалите консулативни срещи. ***ОПНОИР*** и ***ПМДР*** са изключени рамките на настоящата покана на МЗХ за подбор на Стратегиив за ВОМР, поради което не са включени и в Стратегията за ВОМР на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово.

1. Анализ на предпочитанията на заинтересованите страни към мерки от ПРСР

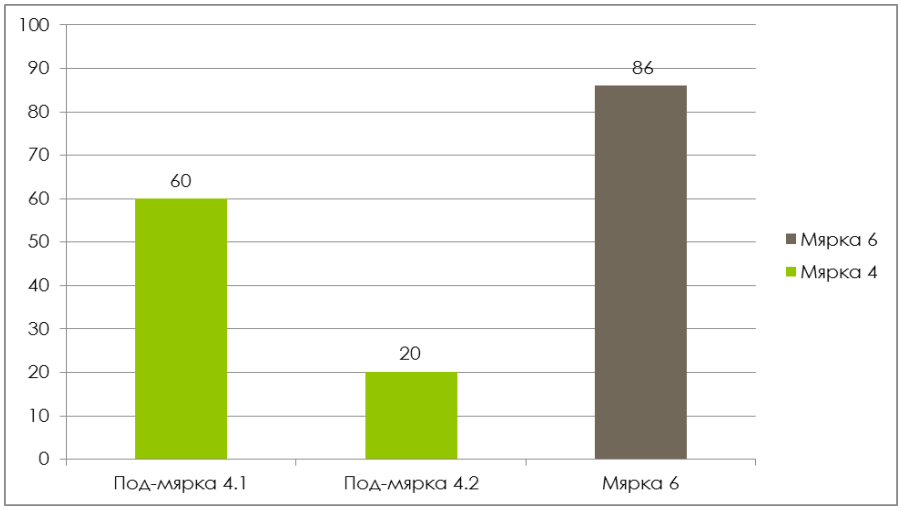
***Фигура 15** Потенциал за включване на мерки от ПРСР*

При изготвянето на предложението за стратегическа рамка въз основа на основното анкетно проучване, ***основната*** процентна разделителна линия за включване на мерки е определена на ***15 %***. Ето защо ***оцветените в червено*** на фигурата мерки, поради установения недостатъчен интерес на анкетираните заинтересовани страни, **ще бъдат изключени** от стратегията **при потвърждаването на получените резултати от присъстващите на консултативните срещи и обсъждания**.

***Фигура 16** Потенциал за включване на под-мерки от ПРСР*

Съобразявайки се със значителния интерес към мерки **4.1., 4.2. и 6.4.**, демонстриран в анкетното проучване, както и преобладаващият брой малки стопанства според посочения /или изчислен от анализаторите СПО, в проекта на стратегия, представен на обществените обсъждания, беше предложено **обединението на мерките със съответните им тематични подпрограми**, като в критериите за оценка залегне предимство за малките стопанства.
Във връзка с разпределението на финансовия ресурс **Мярка 4** (4.1. и 4.2.) и **Мярка 6** са посочени от почти равен брой лица, както е видно на фигурата по-долу:

Фигура 17 Сравнение на обобщения интерес към мярка 4 и мярка 6

Ето защо в бюджета на Стратегията се предлага да имат равен или относително равен бюджетен дял, вкл. в съответствие с резултатите от социално-икономическото проучване и потенциала за развитие на територията на МИГ. Съотношението на интереса по **под-мярка 4.1** към **под-мярка 4.2** е 75% към 25%, поради което в бюджета на стратегията е предложеното пропорционално разпределение на ресурса на мярка 4.

2. Анализ на предпочитанията на заинтересованите страни към приоритетните оси от ОПИК

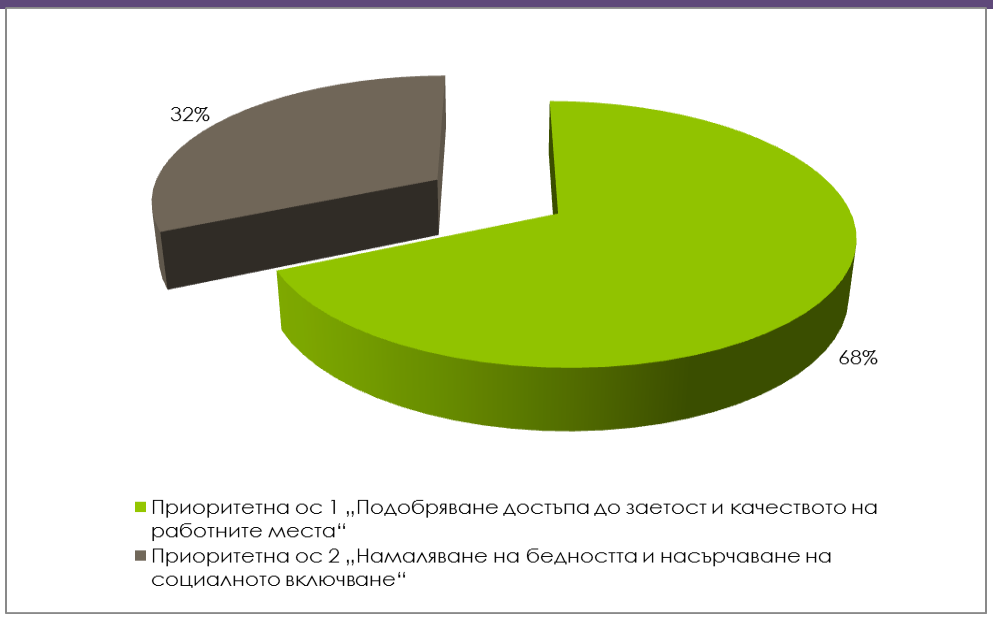
Фигура 18 Интерес на респондентите към двете приоритетни оси на ОПИК

Фигура 19 Потенциал за включване на мерки от ОПИК

В резултат на анкетния анализ предложените за включване в стратегията мерки **са Мярка 1 по ПО 1** "Подкрепа за разработване и внедряване на иновации в МСП“ и **Мярка 2 по ПО 2** ‘’Технологично обновление, внедряване на стандарти и подкрепа за предприемачеството в МСП’’ със съответното пропорционално на интереса бюджетно разпределение. В предложението за стратегия, изготвено на този етап от анализа, беше включен и *ИП 2.1. от ПО 2*, поради ***интереса към развитието на предприемачески идеи***, виден от тази част на анкетното проучване, в което обаче беше отбелязан като крайно недостатъчен потенциалът на заявилите интерес респонденти по отношение на изискванията за кандидатстване от *стартиращи предприятия със статус на „малки предприятия“*. В рамките на консултативните срещи и обсъжданията със заинтересованите страни съмненията в действинелния интерес се потвърдиха, както е видно в описанието по-долу. Възможност да се удовлетвори заявеният все пак ***интерес към развитието на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество*** се появи след публикуванто на указанията на Управителния орган на **ОПРЧР** от 21.04.2016 г и включения в програмата **ИП5, ПО 1** „*Подкрепа за развитието на предприемачески идеи*“, макар по този инвестиционен приоритет да не са допустими грантове за стартиране на самостоятелна дейност. След повторен преглед на осъщественото анкетно проучване и протоколираните изказвания в хода на работните срещи по подготовка на СВОМР този приоритет залегна в предложението за стратегия, представено и одобрено на финалното обществено обсъждане, както е видно от Таблица № 10.

3. Анализ на предпочитанията на заинтересованите страни към приоритетните оси от ОПРЧР

Фигура 20 Интерес на респондентите към двете приоритетни оси на ОПРЧР

Фигура 21 Потенциал за включване на мерки от ОПРЧР

При подготовката на предложението за стратегия въз основа на резултатите от анкетното проучване беше отчетено и предстоящото публикуване на указания на УО на ОПРЧР за прилагането на подхода ВОМР и евентуалната възможност да обединение на мерки. На базата на предпочитаните в анкетата приоритети от ОПРЧР, следните мерки от ПО 1 и ПО 2 бяха включени в дневния ред на работните срещи за консултиране при подготовката на СВОМР, на които в последствие бяха извършени известни проемни в обхвата на мерките, финално включени в Стратегията:

Приоритетна ос 1 ОПРЧР:

- Мярка 1 „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица” (безработни лица без възрастово ограничение, вкл. безработни лица с увреждания) – **ИП 1 и 3 и ПО2, ИП 2**
- Мярка 2 „Стимулиране на ученето през целия живот и приспособяване на работещите към нуждите на местния бизнес” (заети лица в предприятия) – **ИП6**

Приоритетна ос 2 ОПРЧР:

- Мярка 4 „Интеграция на маргинализираните общности” – ИП1
- Мярка 5 „По-добър достъп до устойчиви услуги на хора с увреждания и самотноживеещи лица” – ИП3

4. Анализ на предпочитанията на заинтересованите страни към приоритетните оси от ОПОС

В анкетното проучване беше получена само една конкретна проектна идея, която попада в обхвата на дейностите, които ОПОС финансира в рамките на стратегии за ВОМР:

„Дейности за опазване и възстановяване на природни местообитания край реки и планински зони от Натура 2000 - наблюдение, определяне на мерки за опазване, унищожаване на инвазивни растителни видове и засаждане на местни такива; Кампании за осведоменост относно биологичното равновесие; Създаване на политики за опазване на защитени територии - р. Места и водосборния й басейн, планините Пирин и Славянка“.

Въпреки че постъпи само една конкретна проекта идея, при отбелязването на предпотичани мерки в анкетната карта, заинтересованите страни са отбелязвали интерес към дейности от ОПОС, както е видно от следната фигура:

Фигура 22 Интерес на респондентите към двете приоритетни оси на ОПОС

Ето защо е предвидена възможност за включване на мярка „**Консервационни дейности за поддържане и подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания“**, но само след изрично потвърждение от страна на потенциалните бенефициенти - юридически лица с нестопанска цел (вкл. местните групи) и общини – в хода на предстоящите срещи и обсъждания. Както е видно от Таблица 10 по-долу, такова потвърждение не постъпи и мерки от ОПОС не са включени в Стратегията за ВОМР.

3.2. Резултати от допълнителното анкетно проучване

Допълнително проведеното анкетното проучване за идентифициране на потенциала на територията за включване на ОПИК и ОПРЧР в стратегията отчете 18 на брой попълнени анкетни карти от предприятия на територията на МИГ, развиващи дейност извън сектора на земеделието.

По-долу са обобщени отговорите на респондентите, разделени по 3-те раздела в съкратената анкетна карта.

1. Информация за вида на организацията, която респондентите представляват

Разделът съдържа 10 въпроса (отворени и затворени), чиято цел е да се събере следната информация:

- Идентифициране на заинтересованите лица, групирани по основните сектори на тяхната дейност на основата на КИД 2008 и в съответствие с допустимите според указанията на УО на ОПИК (въпроси 5,6)

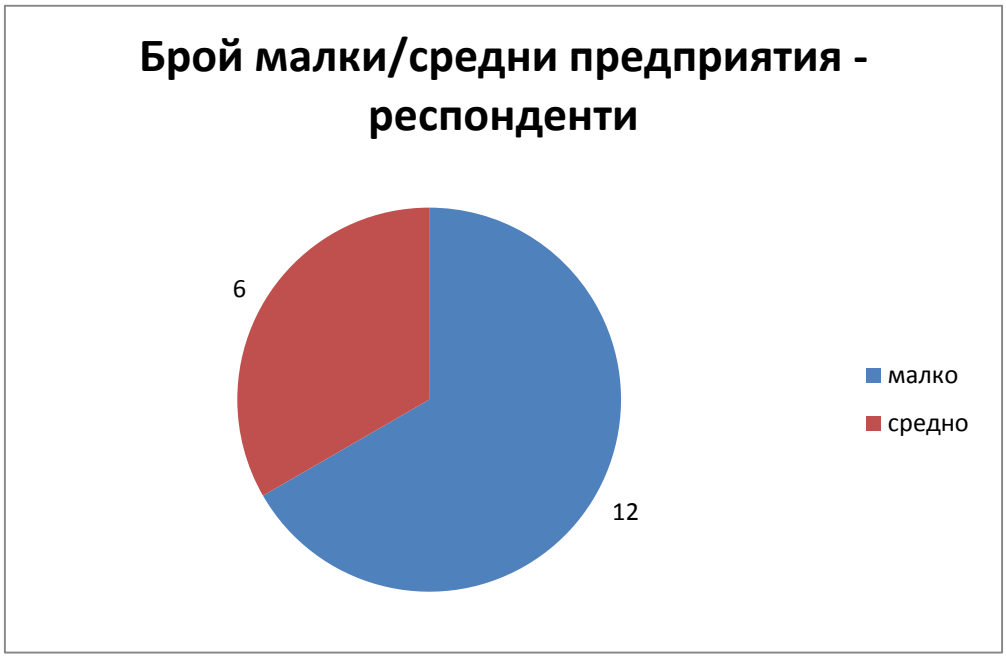
***Таблица 8** Сектори на икономическа дейност на заинтересованите лица от малкия и среден бизнес*

Неприоритетни	F - Строителство	1
C 10	Производство на хранителни продукти	1
C 11	Производство на напитки	1
C 13	Производство на текстил	1
C 14	Производство на облекло	8
C 15	Производство на обувки	3
C 16	Производство на дървен материал	1
C 22	Производство на изделия от кяучук и пластмаса	1
C 23	Производство на изделия от други неметални минерални суровини	1

От изобразените в таблицата резултати е видно, че сред секторите, изведени като приоритетни съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020, в района на МИГ *преобладават нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства*. Потенциалът за реализиране на проекти по ОПРЧР и ОПИК се оценява, вземайки предвид конкретните области на икономическа дейност на респондентите.

- Контактна информация за организацията и анкетираното лице – неин представител (въпроси 1, 2, 3, 4, 10);
- Подробности за дейността на организацията – създаване,статус, собственост/стопанисване на земи (въпроси7, 8, 9)

С провеждането на допълнителното анкетно проучване е потвърдено наличието на достатъчно малки и средни предприятия, отговарящи на изискванията за потенциални бенефициенти по ОПИК и ОПРЧР.

***Фигура 23** Статус на предприятията като заинтересовани лица*

2. Информация за проектни идеи

Разделът съдържа 4 въпроса (отворени и затворени), чиято цел е да се събере следната информация:

- Предпочитани инвестиционни области на дейност, по които респондентите проявяват интерес да кандидатстват с проект (въпрос 1)

***Фигура 24** Предпочитани от заинтересованите лица проектни инвестиции по ОПИК и ОПРЧР*

Допълнителното анкетно проучване, както е видно и от таблиците по-долу, показва най-сериозен интерес от страна на респондентите към технологичното обновление на предприятията.

- Идентифициране на идеи за разработване на иновации (въпрос 2)

***Фигура 25** Потенциал за развитие на иновации според проектна готовност на заинтересованите лица*

В допълнителното анкетно проучване постъпиха отговори от трима респонденти с ***категорично намерение за внедряване на иновации***, като някои от анкетираните са предпочели опция “Може би” с уточнението, че все още нямат напълно завършена и структурирана проектна идея. Във връзка с *конкурентния характер на бизнеса* в планираните области на въвеждане на иновации някои респондентите са написали, че *отказват да споделят проектната си идея*.

- Идентифициране на идеи за участие в клъстери, групи или организации на земеделски производители (въпроси 3)

12 от респондентите са отговорили *отрицателно* и само един анкетиран е отбелязал опция “Може би”.

- Идентифициране на проектни идеи за кандидатстване към стратегията с прогнозен бюджет (въпрос 4)

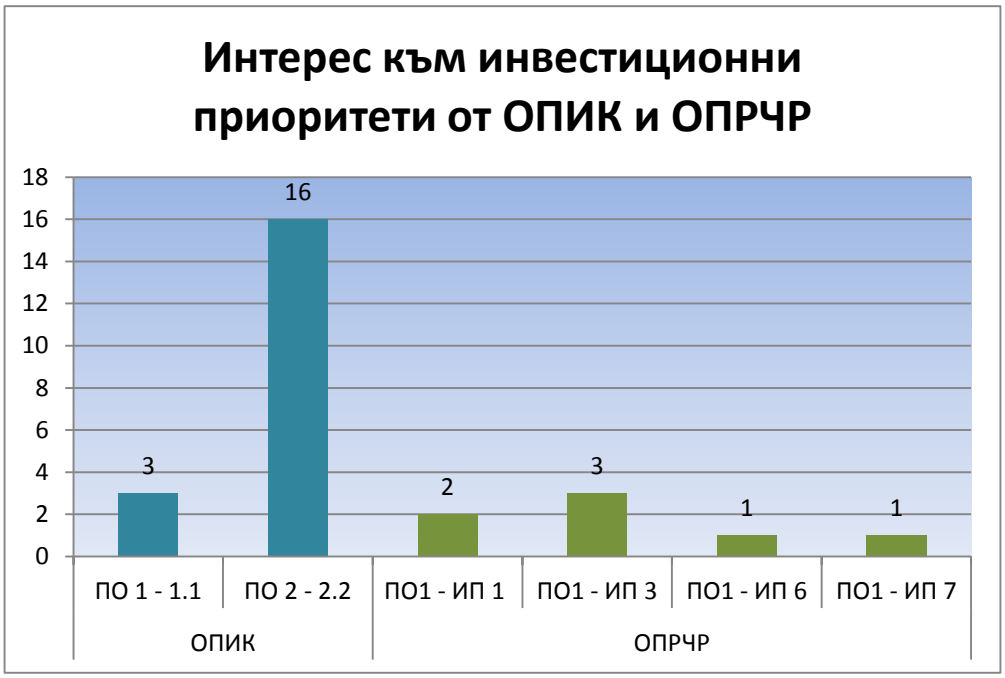
***Таблица 9** Проектни идеи и проектна готовност на потенциалните кандидати по ОПИК и ОПРЧР*

Проектна идея за кандидатстване към Стратегията на МИГ	Индикативен бюджет	Отбелязани от респондента ИП от ОПИК	Отбелязани от респондента ИП от ОПРЧР
Закупуване на нови машини и замяна на стари	200 000 евро	ПО 2 - 2.2	
Закупуване на ново оборудване за производство на алуминиева и ПВЦ дограма също така и оборудване за производство на стъклопакети.	200 000 евро	ПО 2 - 2.2	
Бутилиращи линии за газирани напитки; Бутилиращи линии за стъклен анбалаж; Руквани етикетиращи машини; Палетизатори	500 000 евро	ПО 2 - 2.2	ПО1 - ИП 3; ПО1 - ИП 6
Доставка и монтаж на фреза за разкрояване на каменни заготовки. Доставка и монтаж на портален кран 25тона . **Място на реализация на проект** : Цех за обработка на скално – облицовъчни материали , с. Копривлен, общ. Хаджидимово	200 000 евро	ПО 2 - 2.2	
Закупуване на нови машини Изграждане на цех	50 000,00 евро 150 000,00 евро	ПО 2 - 2.2	ПО1 - ИП 3; ПО1 - ИП 6
Закупуване на нови машини Смяна на осветлението с лед осветление/енергийна ефективност/, както и подмяна на дограма.		ПО 2 - 2.2	
Разработване и внедряване на иновации в предприятието	100 000 евро	ПО 1 - 1.1	ПО1 - ИП 1
Закупуване на нови съвременни машини и оборудване	200 000 евро	ПО 2 - 2.2	

Подмяна на остаряло оборудване и машини	20 000 евро	ПО 2 - 2.2	
Закупуване на машини и оборудване	200 000 евро	ПО 2 - 2.2	ПО1 - ИП 3
Подмяна на амортизирана техника	15 000 евро	ПО 2 - 2.2	
Подмяна на амортизирана техника	110 000 евро	ПО 2 - 2.2	ПО1 - ИП 7
Подмяна на амортизирана техника	15 000 евро	ПО 2 - 2.2	
Доставка на машини и оборудване	200 000 евро	ПО 2 - 2.2	ПО1 - ИП 1
Закупуване на машини и оборудване. Разработване и внедряване на иновации в предприятието	500 000,00	ПО 2 - 2.2; ПО 1 - 1.1	
Инвестиции за закупуване на производствена техника за трикотажни изделия-шевни машини,линия за транспортиране на детайлите **Място на реализация:** с.Крушево,общ.Гърмен	500 000,00	ПО 2 - 2.2	
Закупуване на машини и оборудване за модернизация в дейността на предприятието	200 000.00	ПО 2 - 2.2	

3. Интерес към мерки, които да бъдат включени в Стратегията за местно развитие

Разделът съдържа единствен многовариантен въпрос с изрично упоменатата възможност за отбелязване на инвестиционни приоритети от включените в многофондовото финансиране по ВОМР оперативни програми, към които целевите заинтересовани лица на допълнителното анкетно проучване проявяват интерес – ОПИК и ОПРЧР. Един от респондентите, който не е описал проектна идея, но е отбелязал интерес към инвестиции в иновациите е отбелязал като потенциален за кандинатстване ИП 1.1, ПО 1.

***Фигура 26** Мерки с потенциал за включване според посочените от заинтересованите лица проектни идеи по ОПИК и ОПРЧР*

Обобщението на резултатите от допълнително анкетираните целеви групи от малкия и среден бизнес доведоха до следните потенциални за включване мерки от ОПИК и ОПРЧР в стратегията:

- **ИП 1.1. по ПО 1** "Подкрепа за разработване и внедряване на иновации в МСП“ – със **съответното по-мнискобюджетно разпределение, отговарящо на отчетения интерес**
- **И.П 2.2. по ПО 2** – “Технологично обновление и внедряване на стандарти”
- **ПО 1 по ОПРЧР**

Тъй като в рамките на допълнителното анкетно проучване интересът на малките и средни предприятия като потенциални работодатели и съответно бенефициенти по **ИП 1, ПО 2 от ОПРЧР** не отговаряше на сравнително високия интерес към *насърчаването на социалното включване* в рамките на анализа на проблемите, потребностите и приоритетите при анкетното проучване, се взе решение *да влезе в дневния ред на обсъжданията* както със заинтересовани лица от всички сектори, така и с фокус – групите, сред които особена тежест ще имат местните поделения на Бюрото по труда и Дирекциите за социално подпомагане в ролята си на експерти и представителите на МСП, НПО , местните власти като потенциални бенефициенти.

III. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ СРЕЩИ, КОНФЕРЕНЦИИ, ОБСЪЖДАНИЯ, КОНСУЛТАЦИИ И обучения

***Таблица 10** Потенциал за включване на мерки според проведените срещи, конференции, обсъждания, консултации и обучения*

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
Информационни срещи и конференции						
Информационен ден	3	12.02.	гр. Гоце Делчев с. Гърмен гр. Хаджидимово	54 33 30	Заинтересовани страни от всички групи	В хода на процеса на популяризиране на разработката на стратегията се осъществиха три типа информационни кампании, всеки от които беше придружен от изготвяне и представяне на *презентация в електронен вид* и разпространяване на *печатни материали* с резюме на съдържанието на програмите, включени в подхода ВОМР. Това беше важна предпоставка за ***идентифицирането на заинтересованите лица и получаването на тяхното информирано мнение*** във връзка с приоритетите и потребностите за развитие на територията, които да бъдат отразени в рамките на стратегията.
Информационна среща	3	29.02.	гр. Хаджидимово	26	Стопански сектор (панел 1) Нестопански и публичен сектор (панел 2)	
		01.03.	гр. Гоце Делчев	103		
		02.03.	с. Гърмен	47		
Информационна конференция	3	16.03.	с. Абланица, общ. Хаджидимово	53	Всички групи заинтересовани страни от малките населени места в общините	
		17.03.	с. Дъбница, общ. Гърмен	55		
		18.03.	с. Брезница,	53		

[1] Повече детайли за дневния ред и дискусиите в хода на срещите са описани в протоколите към всяка о тях.

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
			общ. Гоце Делчев			
Консултативни срещи						
Работна среща за консултиране с общински служители и ръководство на обхванатите общини и с партньорите по проекта	2	08.04.	гр. Гоце Делчев	17	Публичен сектор/ местна администрация – общински служители и ръководство на община Гоце Делчев	• ***Обсъждане на ПРСР*** ○ **Мярка 7.5. да не бъде включена** в стратегията на МИГ ○ **Мярка 8** - *не бе проявен активен интерес* • ***Обсъждане на Нова мярка по Регл. (ЕС) № 1305/2013*** - ***потвърден интерес*** към меките мерки в областта на популяризиране на културно-историческото наследство и опазването на околната среда • ***Обсъждане на ОПИК*** ○ **ПО 1, ИП 1.1. – да се включи в СВОМР, тъй като на територията на МИГ има потенциал за реализация от страна на предприятия с иновативни идеи. Включването се реши да е** *при условие на нисък таван на безвъзмездната финансова помощ* • ***Осъждане на ОПРЧР*** ○ **ПО 1, ИП5 – проявен интерес** *преди публикуване на указания от УО* основно във

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						връзка с наличието на предприемачески идеи сред младите безработни и студентите, които имат нужда от насърчване, напътствия и консултации. ○ **ПО 2, ИП 1** - поканени представители от ромската общност на следващата среща ○ **ПО 2, ИП 3** – дискусия за конкретни проектни идеи ○ **ПО 1, ИП 1, 3 и 6 –** предложение за **обединение** и включване на **лица с увреждания** като целева група (**ПО 2, ИП 2**) • ***Обсъждане на ОПОС*** *– липса на интерес* на общината като потенциален бенефициент
		10.04.	с. Огняново, община Гърмен	16	Публичен сектор/ местна администрация – общински служители и ръководство на община Хаджидимово и община Гърмен и партньорите по	• ***Обсъждане на ПРСР*** ○ **Мярка 7.2 – одобрена, вкл.** във връзка с предвиденото **бюджетно** разпределение ○ **Мерки 4.1 и 4.1.2 - обединени,** като в бъдещите критерии за оценка се даде **приоритет на малките стопанства** ○ **Мярка 4.2. - да бъде включена** в стратегията, като се предвиди възможност и малки земеделски стопани да могат да кандидатстват

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
					проекта	○ **Мярка 6.4. – обединена и включена** с предвидения бюджет (*500 000 евро*), който е отворен за обсъждане ○ **Мярка 7.6 – изключена**, не е постъпил интерес от страна на местни поделения на вероизповеданията ○ **Мерки 9 и 16** – без възражения **изключени** от стратегията, тъй като няма достатъчен интерес към тях от страна на заинтересованите страни. • ***Обсъждане на Нова мярка по Регл. (ЕС) № 1305/2013*** – увеличаване на бюджета на мярката от 50 000 на 100 000 евро • ***Обсъждане на ОПИК*** ○ **ПО 1, ИП 1.1. – включване** с настоящия (200 000 евро) или *по-нисък* бюджет ○ **ПО 2, ИП 2.1.** допълнително изследване на възможностите за финансиране на предприемачество, както и на услугите при развиването на идея за предприемачество **(ИП5, ПО 1 от ОПРЧР)** • ***Обсъждане на ОПРЧР*** ○ **ИП 1 и 3 от ПО 1 -** включването на двете

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						възрасти безработни лица – под и над 30 години – в една обща мярка ○ **ИП 7 от ПО 1 –** незначителен интерес към мярката, да не бъде включвана в СВОМР ○ **ИП 1 и 3 от ПО 2 –** и двете мерки за важни за уязвимите групи на територията на МИГ и следва да бъдат включени в СВОМР. • ***Обсъждане на ОПОС*** ○ Присъстващите не проявиха интерес към дейности от ОПОС.

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
Информационна среща за консултиране с местната общност и заинтересованите страни	3	11.04.	гр. Хаджидимово	24	Заинтересовани страни от всички групи	• ***Обсъждане на ПРСР*** ○ **Мярка 8 - Не се проявява интерес** към включването й в СВОМР ○ **Мярка 4.2** - голям интерес към преработвателни дейности, но не на ниво изграждане на цехове или консервни фабрики, а по-скоро малки инвестиции с цел по-дълготрайна консервация на произведената продукция ○ **Мерки 4.1 и 4.2 –** и по двете мерки да се даде възможност да кандидатстват и малки земеделски стопани, с **приоритет за малките стопанства** в критериите за кандидатстване, с намалена максимална стойност на за единичен проект за малките стопани (*по-малко от 50 000 евро*) ○ **Мярка 6.4.** – също да бъде предвидена

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
		12.04.	Гр. Гоце Делчев	33		възможност да кандидатстват и малки стопани (обединяване с под-мярка 6.4.2) ○ **Мярка 7.6. – изключена** поради липса на интерес ○ **Мярка за съхранието на културно-историческото наследство** – потвърждаване на включването й в СВОМР • ***Обсъждане на ОПИК*** Единодушно **изразена необходимост от включване на мерки от ОПИК в СВОМР във връзка с нуждите и потребностите** на заинтересованите лица на територията на трите

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
		11.04.	с. Гърмен	Липсва		общини. ○ **ПО 1, ИП 1 и ПО 2, ИП 2.2. –** необходимост от **обсъждане с целеви групи** от заинтересованите лица, отговарящи на критерия за МСП • ***Обсъждане на ОПРЧР*** ○ **ПО 2, ИП 2, 3 – най-голям интерес** към дейностите, насочени към *хора с увреждания* беше изявен в Гърмен, а в Хаджидимово – фокус върху *възрастните самотно живеещи хора*, • ***Обсъждане на ОПОС*** **– няма проявен интерес** от присъстващите в Гърмен към включването й в стратегията. В Хаджидимово представителите на общината като единствено присъстваща пряко заинтересована страна **категорично подкрепи изключването на ОПОС от СМР**. ***12.04. – в Гоце Делчев*** • ***Обсъждане на ПРСР*** ○ **Мярка 6.4.** - предложено е **максималната безвъзмездна помощ (БФП)** на проект по
		12.04.	гр. Гоце Делчев	33		

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						мярка да бъде **намален (**по-малко от 100 000 евро**)** ○ **Мярка 6.4. (в обединение на 6.4.1 и 6.4.2)** – предложение за **намаляване** на размера **на финансирането** (*под 400 000 евро*), за да се запази ***пропорционалността*** *на интереса, показан в анкетното проучване към земеделски и неземеделски дейности* и поради ***по-големия принос*** на първите ***към развитието*** на региона • ***Обсъждане на Нова мярка по Регл. (ЕС) № 1305/2013*** - предложение за запазване на размера на безвъзмездната финансова помощ за единичен проект (*15 000 евро*) за насърчаване популяризирането на културно-историческото наследство. ○ Инфраструктурните дейности по **мярка 7.5., ПРСР** с единодушие е прието да се **изключат от** стратегията. ○ **Мерки 4.1, 4.2 и 6.4 – в обединение с тематичните подпрограми** за малки стопанства, като кандидатите с малки стопанства да имат *приоритет в критериите за оценка и по-голям % на финансиране*

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						○ **Мярка 6.4.** - намаляване на размера на максималната БФП за единичен проект **(**по-малко от 50 000 за малки стопанства и под 100 000 – за големи**)** • ***Обсъждане на ОПИК*** ○ **ИП 1.1(ПО 1)**. и **ИП 2.2. (ПО 2) -** *потенциал* за кандидатстване предстои да се потвърди на допълнителните срещи с представители на бизнеса, но се изяви желание да бъдат включени, поради ***потребността*** от стимулиране на иновативни идеи и технологично обновление в района. • ***Обсъждане на ОПРЧР*** ○ **ИП 1 и ИП 3, ПО 1 –** обединени в **обща мярка**, като лица над 30-годишна възраст са най-уязвими от безработицата. ○ **ИП 7, ПО 1 -** не беше изразен интерес към мярката. • ***Обсъждане на ОПОС*** - не постъпиха предложения за включване на мерки или запитвания от присъстващите
Допълнителни консултативни срещи						
Работна среща за	1	14.04.	гр. Гоце	4	Партньори – Бюро	• ***Обсъждане на ОПРЧР***

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
консултиране с представители на Бюро по труда и ДСП – за ОПРЧР			Делчев		по труда, дирекция Социално подпомагане	○ **ИП 1, 3 и 6, ПО 1 –** определени като **основни целеви групи** бяха на първо място *безработните над 30-годишна възраст*, след това *хората с увреждания* **(елементи от ИП 2, ПО 2**) и накрая *лица до 29 години* с интерес към стажуване/чиракуване. Подчертан беше положителният ефект на предишни обучения за повишаване на професионалната квалификация **(ИП 6).** Заключителното експертното мнение на всички присъстващи беше, че **обединението на посочените инвестиционни приоритети** в една обща мярка би предоставило необходимата концентрираност на финансирането и разнообразие на заинтересованите лица – потенциални бенефициенти. ○ **ИП 7, ПО 1 – потенциалът е ограничен** единствено до предприятия, въвели иновации и няма да има желания широк ефект, както при финансовия ресурс, заложен за другите мерки. ○ **ИП 1, ПО 2 –** според експертите **основната целева група - ромите** - са интегрирани на територията на община Гоце Делчев, но

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						същите имат нужда от целенасочени дейности за включването им в пълноценния живот на общността в общините Хаджидимово и Гърмен. Основните усилия според тях трябва да се **съсредоточат** върху **развитието на здравната и сексуална култура** на ромската общност, както и развиване на проект за **здравни медиатори**, което би било основополагащо за успешното им приобщаване. ○ **ИП 3, ПО 2** - дискусията се съсредоточи върху създаване на *мобилен здравен кабинет* и необходимостта от неговото създаване във връзка със следните целеви групи - *основно роми, лица с увреждания, лица в отдалечени места*. Като безспорна необходимост за района на МИГ се посочи развитието на алтернативи на институционалните грижи, които да наподобяват възможно най-много семейната среда, както за възрастни хора, така и за деца и младежи ○ **ИП 4, ПО 2 - твърде нисък потенциал** поради *липсата на социални предприятия* и развитието на *подобни дейности по*

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						трансграничното сътрудничество с Гърция.
Работна среща за консултиране с представители на МСП – за ОПИК и ОПРЧР	1	14.04.	гр. Гоце Делчев	5	Стопански сектор – предприятия в сектори извън земеделието	• ***Обсъждане на ОПИК*** ○ **ИП 1.1., ПО 1** - присъстващите уточниха, че на територията на МИГ има достатъчно предприятия, които отговарят на условията за допустимост по ОПИК, голяма част от които с иновативни идеи, и **потенциалът** за реализиране на проекти за иновации на *местно ниво* е **достатъчен**. Като *основен проблем те посочиха невъзможността да получат средства на национално ниво*, тъй като фирмите, занимаващи се с информационни технологии, най-често печелят финансиране с иновативните си проекти. Ето защо те подчертаха **необходимостта от включване** на мярка за стимулиране и поощряване на иновативните идеи в региона. ○ **ИП 2.2., ПО 2** – в предложението за обединена мярка "*Технологично обновление, внедряване на стандарти и подкрепа за предприемачеството в МСП*" присъстващите по-скоро **не видяха потенциал в**

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						направление предоставянето на грантове за стартиране на предприятия, тъй като малко предприятия могат да започнат бизнес с определен брой персонал и ниво на приходи, за да се категоризират като малки. Като **основен интерес** на местните предприятия бе посочено **технологичното обновление** под формата на доставка на нови машини. • ***Обсъждане на ОПРЧР*** ○ *Присъстващите изявиха* ***интерес към организирането на семинари за обучения по предприемачество и предоставянето на специализирани консултантски услуги***[2] ○ **ИП 1, 3 и 6, ПО 1 -** потвърди се интересът към обучаване на *безработни младежи*, както и *вече заети лица* в името на подобряване на бизнес средата в региона. Подчерта се и необходимост за подобряването на достъпа до заетост на лица от *маргинализираните общности* чрез предоставяне на обучение е възможност за стажуване (**ИП 1, ПО 2**)

[2] Към момента на провеждане на срещата не бяха публикувани Указанията на Управителния орган на ОПРЧР, след което в резултат на отчетените потребности на заинтересованите страни се включи ИП 5, ПО 1, ОПРЧР.

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
Работна среща за консултиране със Сдружение на предприемачите регион Гоце Делчев – за ОПИК и ОПРЧР	1	14.04.	гр. Гоце Делчев	13	Стопански сектор – предприятия в сектори извън земеделието	• ***Обсъждане на ОПИК*** ○ **ИП 1.1 (ПО 1).** – интересът към мярката за внедряване на иновациии беше потвърден от присъстващите предприятия със заключението, че следва да бъде определен по-малъл бюджет за мярката ○ **ИП 2.2. (ПО 2) –** интересът към мярката за технологично обновление беше потвърден от присъстващите предприятия, като по тази мярка следва да бъде включен по-голям бюджет, отколкото по мярката за иновации. ○ **ИП 2.1., ПО 2 – липса на потенциал** на едно стартиращо, новорегистрирано предприятие да започне бизнес като малко и то в изброените по ОПИК приоритетни сектори→ ***запитване*** за *други възможности за удовлетворяване на* ***потребностите от развитие на предприемачески идеи*** в региона[3] • ***Обсъждане на ОПРЧР***

[3] Към момента на провеждане на срещата не бяха публикувани Указанията на Управителния орган на ОПРЧР, след което в резултат на отчетените потребности на заинтересованите страни се включи **ИП 5, ПО 1, ОПРЧР.**

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
						○ **ИП 1,3 и 6 от ПО 1 – дейностите по обучения на безработни и заети лица да бъдат обединени в една мярка в СВОМР,** тъй като територията на МИГ не предполага целевите групи да бъдат раздробяване от гледна точка на тяхната възраст или заетост, ако се кандидатства за подобни дейности.
Обществени обсъждания						
Обществено обсъждане	3	18.04.	гр. Гоце Делчев, с. Гърмен, гр. Хаджидимово	30 19 27	Заинтересовани страни от всички групи	В рамките на трите обсъждания представител на екипа, изготвящ стратегията на МИГ Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово, представи презентация с разяснения на *методологията* на изготвянето на СМР чрез обобщаване резултатите от анкетно проучване и изведените приоритети и нужди от анализа на територията въз основа на *социално-икономическо изследване* на потенциала и проучването на *потребностите на заинтересованите страни*. След това представи **изложената по-долу *стратегическа рамка*** със съответното финансово разпределение . *Присъстващите заинтересовани страни **единодушно одобриха** направените предложения.*
	1	18.05.	гр. Гоце	57	Заинтересовани	На последното обществено обсъждане беше

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
			Делчев		страни от всички групи	предложена единствена промяна във връзка с публикуваните на *21.04.2016г Указания на Управителния орган на ОПРЧР*, където беше включен *ИП 5, ПО 1* и в следствие на анализа на потребностите на заинтересованите страни беше предложен за включване и в стратегията на МИГ. Заинтересованите страни, присъстващи на обсъждането изразиха ***необходимост от подкрепа на развитието на предприемачески идеи***, както в ролята си на потенциални стартиращи бизнес предприемачи, така и като партньори в изготвянето на стратегия, отговоряща на местните потребности. **Присъстващите заинтересовани страни одобриха финалната стратегическа рамка и бюджетно разпределение на публичния ресурс на СВОМР, както и предложените критерии за оценка на проекти по всяка една от мерките.**
Обучения						
Обучение на екипа на МИГ, вкл. представители на	2	26.05.	гр. Гоце Делчев	14	Екипа на МИГ, вкл. представители на партньорите	В хода на обученията заинтересованите страни – партньори и потенциални преки бенефициенти се запознават със събитията, предстоящи след изготвянето на стратегията и се подготвят за
		27.05.	гр. Гоце Делчев	36		

Вид среща	Брой срещи	Дата (2016 г.)	Място на провеждане	Брой участници	Обхванати групи заинтересовани страни	Обобщение на решенията[1]
партньорите (еднодневно)						успешното разработване и управление на проекти.
Обучение на местни лидери (еднодневно)	3	17.05.	гр. Хаджидимово	23	Местни лидери от община Хаджидимово	
		17.05.	с. Гърмен	22	Местни лидери от община Гърмен	
		18.05.	гр. Гоце Делчев	22	Местни лидери от община Гоце Делчев	

***Таблица 11** Стрегическа рамка с изведени приоритетни области за финансиране на проекти по СВОМР*

ОБЩА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ
Устойчиво развитие на територията на общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово чрез стимулиране на местната икономика, подобряване на средата и качеството на живот, повишаване капацитета на човешките ресурси и оползотворяване на местния потенциал и идентичност на територията.
ПРИОРИТЕТИ
Приоритет 1 – Устойчиво развитие на местната икономика
Специфична цел 1.1 – Стимулиране устойчивото развитие на *земеделието* в общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово
• Мярка 4.1 ПРСР – в обединение с тематичните под-мерки за развитие на малките стопанства
• Мярка 4.2 ПРСР – в обединение с тематичните под-мерки за развитие на малките стопанства
Специфична цел 1.2 – Диверсификация на местната икономика чрез развитието на неземеделски дейности в сферата на *туризма и услугите* и стимулиране на *предприемачеството*, иновативните идеи и технологичното обновление на *малкия и среден бизнес* на територията на МИГ
• Мярка 6.4 ПРСР – в обединение с тематичните под-мерки за развитие на малките стопанства
• ИП 1.1., ПО 1, ОПИК –“ *Подкрепа за разработване и внедряване на иновации в МСП*”
• ИП 2.2., ПО 2 , ОПИК–“*Технологично обновление и внедряване на стандарти в МСП*”
Приоритет 2 – Подобряване средата на живот чрез инвестиции в обновяване на малка по мащаби *инфраструктура* и съхранение на местната идентичност и културно наследство
Специфична цел 2.1 – Стимулиране развитието на територията чрез обновяване на всички видове малка по мащаби инфраструктура в общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово
• Мярка 7.2 ПРСР
Специфична цел 2.2 – Укрепване и съхранение на местната идентичност чрез популяризиране на *културно-историческото наследство* на територията на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово

• Нова мярка по Регл. (ЕС) № 1305/2013 – “*Съхранение и популяризиране на местната идентичност, културно-историческо и природно наследство*”
Приоритет 3 – Развитие на човешкия капитал чрез подобряване ***достъпа до заетост* и осигуряване на съвременни ***социални услуги*** **
Специфична цел 3.1 – Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места чрез обучения на безработни и заети лица
• ИП 1,3,6 с елементи от ИП 2, ПО 2 (безработни лица с увреждания), ОПРЧР
• ИП 5, ПО 1 (обсъждане на 18 май 2016г.)
Специфична цел 3.2 – Насърчаване на социалното включване на лица от маргинализирани групи, лица с увреждания, самотно-живеещи лица и др. уязвими общности
• ИП 1, ПО 2, ОПРЧР
• ИП 3, ПО 2,ОПРЧР

***Таблица 12** Идентифицирани групи заинтересовани страни на територията на МИГ*

Идентифицирани групи заинтересовани страни– *потенциални бенефициенти и партньори*	**Идентифицирани групи заинтересовани страни–*партньори***
Стопански сектор	**Граждански сектор (ФЛ)**
1. Земеделски производители	Пенсионери Безработни лица Представители на маргинализирани общности и др.
2. Предприятия в сектори извън земеделието *(микропредприятия по ПРСР и МСП по ОПИК, вкл. по ОПРЧР)*	
Нестопански сектор	**Образователни и здравни заведения**
3. Читалища и др. културни организации	*Съгласно присъствените списъци*
4. Организации в сферата на социалното включване на маргинализирани общности	
5. Неправителствени организации в други сфери *(туристически сдружения, спортни клубове, еко-организации, обучителни организации, местни поделения на вероизповеданията и др.)*	
Публичен сектор	**Местни институции**

6. Местна администрация *(общинско ръководство, общинска администрация, общински съветници, кметове на села и кметски наместници)*	Бюро по труда Дирекция социално подпомагане Регионална дирекция по горите Общински служби по горите НСИ и ТСБ и др.

IV. ПРОГРАМИ И МЕРКИ С ВИСОК ПОТЕНЦИАЛ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО СВОМР

1. ПРСР/ ЕЗФРСР

1.1. Мярка 4.1.

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*
Потребност от нови продукти, процеси и технологии и обновяване на наличните производствени материални и/или нематериални активи	**В анкетно проучване:** - Най-многобройни са стопанисващите/собствениците на земеделска земя - **Фиг. 7** - Втора най- потенциална мярка според посочените проблеми - **Фиг. 8** - Най-потенциална мярка според посочените потребности и приоритети **Фиг. 9** - Някои от посочваните от заинтересованите страни приоритетни инвестиции и разходи са за иновации в селското стопанство, залегнали в критериите за одобрение на проектите – **Фиг. 10; Фиг.12** - Втора най-предпочитана мярка според описаните проектни идеи и отбелязани мерки, по които възнамеряват да кандидатстват респондентите - **Фиг. 13,Фиг. 15, Фиг. 16, Фиг. 17** **При проведените срещи**
Липса на сътрудничеството с производителите и преработвателите на земеделски продукти	
Необходимост от опазване на компонентите на околната среда, включително с намаляване на вредните емисии и отпадъци	
Приоритетно повишаване на енергийната ефективност в земеделските стопанства	
Нужда от подобряване условията на труд, подобряване на хигиенните, ветеринарните, фитосанитарните, екологичните и други условия на производство	
Нужда от подобряване качеството на произвежданите земеделски продукти	
Необходимост от осигуряване на възможност за производство на биологични земеделски продукти	

	Беше потвърден значителният потенциал за включване от присъстващите заинтересовани страни, които одобриха обединението с тематичната подпрограма за малките стопанства и определянето на приоритетни критерии при одобрение на проекти на малките стопанства – Табл. 10 **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни* • **Гоце Делчев** - Цел 2: *Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство* • **Гърмен** - Стратегическа цел 2: *Откроряване на конкурентни предимства на местния потенциал и стимулиране на местната икономика*, Приоритет 2: *Устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство* • **Хаджидимово** – Стратегическа цел 1: *Развитие на конкурентноспособна икономика чрез развитие на собствения потенциал*

1.2. Мярка 4.2.

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*

Необходимост от внедряване на нови и/или модернизиране на наличните мощности и подобряване на използването им	**В анкетно проучване:** - Най-многобройни са стопанистващите/собствениците на земеделска земя - **Фиг. 7** - Областта не е отчетливо откроена като проблемна - *Фиг. 8*, но показва стабилен потенциал според потребностите, приоритетите и проектните идеи на заинтересованите страни - **Фиг. 9 и Фиг. 13** - Сред най-посочваните от заинтересованите страни приоритетни инвестиции и модернизирането на селското стопанство чрез въвеждане на иновации, строителство на недвижимо имущество в сферата на преработката,– **Фиг. 10; Фиг. 11; Фиг.12** - Сред приоритетните мерки, по които възнамеряват да кандидатстват респондентите - **Фиг. 13,Фиг. 15, Фиг. 16, Фиг. 17**
Потребност от намаляване на себестойността на произвежданата продукция	
Затруднение в постигане на съответствие с нововъведени стандарти на ЕС	**При проведените срещи** Беше потвърден значителният потенциал за включване от присъстващите заинтересовани страни, които одобриха обединението с тематичната подпрограма за малки стопанства и определянето на приоритетни критерии при кандидатстване за малките стопанства, както и отговарящ на отразените приоритети бюджет – **Табл. 10**
Недостатъчно добро сътрудничество с производителите на суровини	**При анализ на документални данни:**

Приоритетно опазване на околната среда, включително намаляване на вредните емисии и отпадъци	*Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни* • **Гоце Делчев** - Цел 2: *Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство* • **Гърмен** - Стратегическа цел 2, Приоритет 2*;* Специфична цел *2.1. Доразвиване на селското стопанство* Мярка *2.1.1. Въвеждане на алтернативно земеделие и разширяване и поддържане на територите на традиционното земеделие и отраслите на* ***преработвателната промишленост.*** Мярка *2.1.2. Развитие на животновъдството и свързаните с него отрасли от* ***преработвателната промишленост***. • **Хаджидимово** – Стратегическа цел 1; Приоритет 1.2 - Насърчаване на предприемачеството за създаване на микро- и малки ***фирми за преработка на селскостопанска продукция***
Нужда подобряване на енергийната ефективност в предприятията	

1.3. Мярка 6.4.

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*

Приоритетно развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги)	**В анкетно проучване:** - Идентифициран е задоволителен потенциал за кандидатстване в области извън земеделието – **Табл. 2 и Табл. 3** - Най-многобройни са микро-предприятията и финансовият ресурс е необходимо да се съобрази с това – **Фиг. 4** - Мярката е на трето място по приоритетност при идентифицираното но проблемите на заинтересованите страни - **Фиг. 8** - Незначително по-малък е потенциалът според посочените в проучването потребностите и приоритетите на заинтересованите страни – **Фиг. 9** - Най-многобройни сред предпочитаните от анкетираните инвестиции са във връзка с неземеделски дейности - **Фиг. 10** - Отново най-предпочитаните от заинтересованите страни проектни разходи са в областта на строителство на недвижимо имущество – **Фиг. 11** - Мярката е с най-висок потенциал според проектните идеи и отбелязаните мерки за кандидатстване от заинтересованите лица - **Фиг. 13**
Преодоляване на трудностите в производство и търговията с продукти, които не са включени в Приложение 1 от ДФЕС	
Необходимост от развитие на услуги във всички сектори (например: туризъм, грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.)	**При проведените срещи** Беше потвърден значителният потенциал за
Проблеми с енергийната ефективност и производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление	

Потенциал за развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности.	включване на мярката в СВОМР от присъстващите заинтересовани страни, които одобриха обединението с тематичната подпрограма и определянето на приоритетни критерии при кандидатстване за малките стопанства, както и бюджет, отговарящ на високия интерес, но и на действителния принос за икономическото развитие на района – **Табл. 10** **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 1: *Развитие на конкурентноспособна, устойчива общинска икономика*; Приоритет 3 - *във връзка с енергийната ефективност*; Приоритет 4 - *относно развитието на туризма*; • **Гърмен** - Стратегическа цел 2: *Откроряване на конкурентни предимства на местния потенциал и стимулиране на местната икономика* • **Хаджидимово** – Приоритетна област 2. *Подпомагане на развитие на вътрешния потенциал на местната икономика и пазари*

1.4. Мярка 7.2.

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от	*Оценен потенциал*

заинтересованите страни	
Необходимост от строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици и тротоари, и съоръженията към тях	**В анкетно проучване:** - Значителна активност на потенциалните бенефициенти от публичния и нестопански сектор - **Фиг. 2** - Дейностите по тази мярка са в отговор на най-често споменаваните от заинтересованите страни проблеми – **Фиг. 8** - Втора най-приоритетна според потребностите на заинтересованите страни мярка – **Фиг. 9** - Един от най-потенциалните сектори за инвестиции, посочен от заинтересованите страни, е подобряването на общинската инфраструктура - **Фиг. 10** - Мярката е с безспорен потенциал според проектните идеи и отбелязаните отговори на заинтересованите лица – **Фиг. 13, Фиг. 15 и Фиг. 16** **При проведените срещи** Включването на мярката в СВОМР беше единодушно определено като безспорно от присъстващите заинтересовани страни. Дискусиите бяха посветени основно на размера на финансиране, който беше
Приоритетно изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение	
Нужда от изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца и възрастни, включително транспортни средства	
Липса на реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност	

Приоритетно изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура	съобразен с териториалния обхват на МИГ и обхватът на мярката от гледна точка на допустими дейности – **Табл. 10** **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 2: *Развитие и модернизация на местната инфраструктура*; Приоритет 3: *Подобряване качеството на жизнената среда с акцент върху обновяване на социалната инфраструктура, енергийната ефективност, достъпност за всички* • **Гърмен** - Приоритет 1: *Изграждане и осъвременяване на инфраструктура за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда* • **Хаджидимово** – Приоритет 3.1 - *Обновяване и поддържане на техническата и социална инфраструктура, обслужваща населението на общината*
Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот	
Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура	

2. ОПИК

2.1. Мярка “Подкрепа за разработване и внедряване на иновации в МСП” (ПО 1, ИП 1.1.)

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от	*Оценен потенциал*

заинтересованите страни	
Желание за иновации в областта на промишлените технологии и технолигии в здравеопазването	**В анкетно проучване:** - Идентифицирани сектори извън земеделието, които имат потенциал за развитие или внедряване на иновации в изброените тематични области – **Табл. 2 и Табл. 3** - Отчетена е тенденция към увеличаване броя на предприятията, като за последните две години са създадени голяма част от обхванатите в проучването предприятия, което е показател за вероятността да попаднат в режим de minimis – **Табл. 4** - След анализа се оказва, че 19 % от респондентите са допустими за кандидатстване по ОПИК – **Фиг. 4** - Потенциалът за включване на ИП 1.1. въз основа на посочените проектни идеи от респондентите е относително малък, но трябва да се отбележи, че постъпиха коментари във връзка с желанието на анкетираните да запазят в конфиденциалност идеите си поради високата степен на конкурентост в областта на иновациите. – **Фиг. 13**. Все пак анализът на проблемите и потребностите регистрира известен интерес от страна на респондентите – **Фиг. 8 и Фиг. 9** - Отчетен е немалък интерес в инвестициите в развитието на МСП извън сектора на земеделие – **Фиг.**
Необходимост от разработване на нови продукти, процеси и бизнес модели	
Приоритетно внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели в предприятията.	
Предвиждане на възможност за инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване и внедряване на иновации в предприятията	

	10 - С желание за развиване на идеи за иновации са се определили 54 респонденти и още 47 са отбелязали възможност – “Може би” – **Фиг. 12,** но възможност да отговорят на критериите за потенциални бенфициенти имат чувствително по-малко редпонденти в анкетното проучване. - Интересът към ОПИК е на трето място след ПРСР и ОПРЧР – **Фиг. 14** - Сериозен интерес към ИП 1.1. е демонстриран на **Фиг. 19**, но голяма част от отговорилите анкетирани се оказват недопустими според критериите за бенефициенти **В допълнителното анкетно проучване:** - Въз основа на зададените критерии за потенциални бенефициенти, се определи целева група от МСП, чиито сектори на дейност са допустими и по ПО 2, ИП 2.2. – **Табл. 8** - Според проектната готовност на анкетираните заинтересовани страни 3 бенефициента имат готова идея за разработване/внедряване на иновации и 6 заявяват, че обмислят такава – **Фиг. 25** **При проведените срещи:** Присъстващите заинтересовани страни се обединиха около мнението, че ИП 1.1. трябва да се включи, тъй като това би

	стимулирало конкурентоспособността и инвестирането в НИРД. В допълнение те изложиха аргумента, че във връзка със затрудненията при кандидатстване на национално ниво , те са демотивирани да инвестират в тази област, но включването на мярка за иновации на местно ниво би върнало интереса към представянето на нововъведения на територията на МИГ и по този начин ще насърчи намаляването на икономическата неравнопоставеност на региона в тази област в национален мащаб. Заинтересованите страни се съгласиха и с определеното ниво на финансиране, което според тях е достатъчно да регенерира иновационния капацитет на територията но МИГ.– **Табл. 10** **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 1: *Развитие на конкурентноспособна, устойчива общинска икономика, основана на местните условия и ресурси*; • **Гърмен** - Специфична цел 3.2. *Подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и среден бизнес;*Специфична цел 4.4. *Насърчаване на научноизследователска и развойна дейност*

	• **Хаджидимово** – <u>Стратегическа цел 1:</u> *Развитие на конкурентноспособна икономика чрез развитие на собствения потенциал*

2.2. Мярка “Технологично обновление и внедряване на стандарти в МСП” (ПО 2, ИП 2.2.)

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*
Нужда от подобряване на производствения капацитет чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производство	**В анкетно проучване:** - Значима част от посочените от респондентите сектори са приоритетни съгласно НСНМСП 2014-2020 и съответно допустими по ПО 2 на ОПИК – **Табл. 2 и Табл. 3 –** основно нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства - След анализа се оказва, че 19 % от респондентите са допустими за кандидатстване по ОПИК – **Фиг. 4** - Идентифициран е известен потенциал за включване на ИП 2.2. според посочените от заинтересованите лица проблеми, потребности и приоритети - **Фиг. 8 , Фиг. 9 и Фиг. 13** - Отчетен е немалък интерес в инвестициите в развитието на МСП извън сектора на земеделие – **Фиг. 10** - Значителен интерес е идентифициран във връзка с внедряването на софтуер и развиването на системи за

	управление на качеството – **Фиг. 11** - Стабилна последователност в интереса към ИП 2.2. - **Фиг. 19** **В допълнителното анкетно проучване:** - Въз основа на зададените критерии за потенциални бенефициенти, се определи целева група от МСП, чиито сектори на дейност са допустими и по ПО 2, ИП 2.2. – **Табл. 8** - Обобщеният интерес към внедряване на иновации и софтуер за управление се оказва задоволителен - **Фиг. 24** - Значителен интерес към ИП 2.2. според проектните идеи и отбелязани респондентите потенциални за включване мерки – **Фиг. 26** **При проведените срещи:** ИП 2.2. беше основно коментиран на *консултативните срещи с представителите на МСП*, където технологичното обновление на предприятията беше категорично откроено като приоритет от идентифицираната целева група, както и със *Сдружението на предприемачите*, които решиха в допълнителните анкетни карти да опишат проектните си идеи, за да засвидетелстват сериозни намерения за кандидатстване с проекти към СВОМР– **Табл. 10** **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 1: *Развитие*

	на конкурентноспособна, устойчива общинска икономика, основана на местните условия и ресурси • **Гърмен** - Специфична цел 3.2. *Подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и среден бизнес* • **Хаджидимово** – Стратегическа цел 1: *Развитие на конкурентноспособна икономика чрез развитие на собствения потенциал*

3. Мярка, съответстваща на целите на Регламент (ЕС) № 1305/2013

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*
Организиране и провеждане на събития за съхранение и популяризиране на местните обичаи, идентичност, културно-историческо и природно наследство	**В анкетно проучване:** - Видно е, че сред най-често посочваните сектори на заетост на анкетираните заинтересовани лица са културата и туризмът, а със значителен потенциал за включване в стратегията са мерки за дейности на организации с нестопанска цел – **Табл. 2 и Табл. 3** - Безспорно желание за подобряване на туристическия климат в региона въз основа на посочените от заинтересованите страни проблеми, потребности, приоритети и проектни идеи - **Фиг. 8 , Фиг. 9 и Фиг. 13**

Провеждане на проучвания и изследвания на културно-историческото и природно наследство	**При проведените срещи:** В хода на срещите се потвърди интересът към меките дейности, предвидени в мярката, като *дискусиите* протекоха в две основни направления – размера на бюджета и включването на твърди инфраструктурни инвестиции в нейния обхват. На обществените обсъждания се потвърди окончателното решение за общ публичен принос в рамките на *100 000 евро* и *изключването на дейности, свързане с изграждане и поддържане на туристическата инфраструктура*, тъй като потенциално адресираният бенефициент би бил общината, а нейните предпочитания като заинтересована страна са вече включени в рамките на мярка *7.2., ПРСР*. Присъстващите се съгласиха, че новата мярка би трябвало да дава приоритетно значение на *читалищата и ЮЛНЦ* като допустими кандидати, които имат нужда от натрупване на проектен опит и чийно интерес е основно насочен към меките мерки и дейности – **Табл. 10**
Разработване и разпространяване на документи и материали за културно-историческото и природно наследство и опазване на околната среда	**При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем*

Заснемане и разпространение на филми	*потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 4: *Развитие на туризма в тясна връзка с опазване и експониране на културно - историческото наследство и съхраняване на околната среда* • **Гърмен** - Специфична цел 2.3. *Провеждане на активна местна политика за популяризиране на община Гърмен, като туристическа дестинация*; Мярка 1.4.3. *Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие.* • **Хаджидимово** – Приоритет 2.3 - *Подобряване условията за живот на младите хора* и чрез възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата; Приоритет 3.2 - *Опазване на околната среда и биоразнообразието*

4. ОПРЧР

4.1. Мярка „Повишаване достъпа до заетост на безработни лица, вкл. лица с увреждания и адаптиране на работещите спрямо нуждите на бизнеса“ (ИП 1 , ИП 3, ИП 6 от ПО 1; ИП 2 от ПО 2)

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*

Насърчаване, обучение и подпомагане на икономически неактивни и безработни лица в процеса на намиране и адаптиране на работно място • За безработни лица над 30 годишна възраст • За безработни лица до 29 годишна възраст	**В анкетно проучване:** - При анализа на потенциала за включване на мярката във връзка с посочените от заинтересованите страни проблеми, потребности, приоритети и проектни идеи беше отчетен по-висок брой отговори, сочещи проблемите и нуждите в тази област, и по-малко развити проектни идеи в тази насока -**Фиг. 8 , Фиг. 9 и Фиг. 13.** Ето защо още на този етап се взе решение да се предвиди среща с фокус група от експерти в областта на човешките ресурси и социалното подпомагане, както и работодатели - потенциални бенефициенти, за да се установи интересът на заинтересованите страни на теритоорията на МИГ и потенциалът за реализация на подобна мярка за обучение на безработни и заети лица - 42 респонденти са посочили, че се интересуват от инвестиции в обучение на персонала и 19 са проявили интерес към дейности в областта на подобряване на качеството на работната среда, достъпа до заетост и социално-икономическото включване на неактивните групи от населението – **Фиг. 10** - 50 от анкетираните са изявили предпочитение към проектни разходи в областта на обученията, повишаването на квалификацията на
Адаптиране на знанията и уменията на заетите към реалните нужди на пазара на труда	

Обучения на уязвими групи и мерки за интеграцията на пазара на труда • Семейства с деца, вкл. с увреждания; деца в риск • Хора с увреждания (над 18 г.) и техните семейства; възрастни в риск	персонала, обмена на опит – **Фиг. 11** - ОПРЧР е втората най-предпочитена програма след ПРСР от заинтересованите страни – **Фиг. 14** - Значително по-голям интерес на респондентите към ПО 1, което е съобразено при изготвянето на финансовата рамка на стратегията – **Фиг. 20** - ИП 1, 3 и 6 от ПО 1 отчитат сериозен потенциал за включване в стратегията въз основа на отбелязаните от анкетираните мерки, по които възнамеряват да кандидатстват. ИП 2 от ПО 2е по-слабо предпочитан от заинтересованите лица, поради което не би могло дазалегне самостоятелно в СВОМР – **Фиг. 21** **В допълнителното анкетно проучване:** - Анализът чрез допълнително анкетно проучване на потенциала на заинтересованите страни от малкия и среден бизнес за кандидатстване по ОПИК в допълнение целеше и изследване на интереса им като потенциални работодатели за развиване на проекти по ОПРЧР. Резултатът показва разпръснат интерес между инвестиционните приоритети от ПО 1, поради което е необходимо концентрацията му чрез обединението на една обща мярка по ПО 1 – **Фиг. 26** **При проведените срещи:** Още на първата консултативна среща

	постъпи предложение за *обединяване на ИП 1, 3 и 6* от *ПО 1* в една обща мярка, като се изразиха и мнения, че *целева група трябва да станат и лицата с увреждания*, както и *тези, заети с грижа за деца и други зависими членове на семейството*, тъй като се основни групи в риск от бедност и социално изключване в региона. Територията на МИГ е малка, в сравнение с територията на цялата страна, и за нея е необосновано и нецелесъобразно целевите групи на мярката да се разделят съобразно възрастта им, какъвто подход е възприет в самата ОПРЧР. Именно затова предложенията на заинтересованите страни бяха насочени към обединяване на целевите групи на *ИП 1, 3 и 6* от *ПО 1* в една мярка, по която бенефициентите да могат да кандидатстват за обучения както на безработни, така и на заети лица. В хода на останалите работни срещи се потвърди профила на целевите групи и се разясниха осъзнатите от заинтересованите лица нужди. Постигане на *решение за обединяването* на приоритетите в окончателния им вид се достигна на срещата с фокус-групи от експерти от ДБТ и ДСП. *Потвърждение на потенциала* за усвояване на заложения финансов ресурс се достигна на срещата с потенциалните работодатели от Сдружението на предприемачите – **Табл. 10** **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на*

	заинтересованите страни: • **Гоце Делчев** - Приоритет 5: *Развитие на човешките ресурси,* Цел 2: *Достигане на по-висока трудова заетост.* • **Гърмен** - Приоритет 4: *Повишаване на заетостта и развитие на човешкия потенциал*, Специфична цел 4.1. *Повишаване образователното равнище на населението* (предвиждане на мерки във връзка със Създаване на условия за равен достъп до образование (вкл. и на лица от уязвимите групи); Учене през целия живот и пълноценно личностно развитие; Придобиване на компетентности в съответствие с изискванията на пазара на труда); Специфична цел 4.3. *Предотвратяване отпадането от пазара на труда* • **Хаджидимово** – Стратегическа цел 2: *Съхранение и развитие на човешкия капитал;* Приоритет 2.1 - *Повишаване на заетостта и развитие на пазара на труда;* Приоритет 2.2 - *Подобряване на достъпа до образование и социална инфраструктура, развитие на възможности за професионално ориентиране на младежите.* *Други стратегически документи, които дават основание за необходимосттаи от включване на мярката :* • *Общинската стратегия за развитие*

	на социалните услуги в Община Гоце Делчев (2016-2020 г.) и на съответните годишните оперативни планове в тази област; • *План за развитие на социалните услуги на Община Гърмен 2016 г.* • *Годишен план за развитие на социалните услуги в Община Хаджидимово за 2017 г.* *Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 в Област Благоевград*

4.2. Мярка „Подкрепа за развитието на предприемачески идеи на територията на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово“ (ИП 5 от ПО 1)

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*

Популяризиране на стартирането и развитието на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество – организиране и провеждане на семинари, форуми и др. събития;	**В анкетно проучване:** - ИП 2.1., ПО 2 от ОПИК е свързан с интерес към предоставяне на грантове за стартиране на предприятия и регистрира интерес от 19 респонденти, въпреки че не беше отчетен потенциал при анализа на проблемите, потребностите и приоритетите на заинтересованите страни. Поради некатегоричните резултати в анкетното проучване, въпросът за развитието на предприемачески идеи на територията на МИГ е включен в дневния ред на обсъжданията, които заедно с анализа на стратегическите документи на общините ще бъдат основният източник на информация за потребностите на заинтересованите страни
Предоставяне на **обучения** за придобиване на предприемачески, управленски и бизнес умения;	**При проведените срещи:** Интересът към предприемачески начинания получи сериозно потвърждение в рамките на срещите и обсъжданията, като фокусът се измести от получаването на грантове на стартиращи МСП към потрабностите от насърчаване и направляване на процеса на развитие на предприемачески идеи под формата на консултации и обучение, особено с целеви групи младежи, безработни и заети лица с желание да започнат самостоятелна стопанска дийност
Изнасяне на **лекции по предприемачество**, организиране и провеждане на **игри и симулации** и др. в училищата, вкл. професионални гимназии на територията на МИГ.	**При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на*
Предоставяне на **специализирани консултантски услуги** на самостоятелно заети лица по въпроси, свързани с развитието на бизнеса – счетоводни услуги, услуги по управление на човешките ресурси и други подпомагащи развитието на начинаещия бизнес услуги, напр. достъп до мрежи, насърчаващи бизнес развитието, според конкретните нужди.	

	заинтересованите страни: • **Гоце Делчев** - Приоритет 1: *Развитие на конкурентноспособна, устойчива общинска икономика, основана на местните условия и ресурси*, Цел 1: *Стимулиране на предприемачеството и създаване на благоприятна среда за инвестиции* • **Гърмен** – Специфична цел 3.2. *Подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и среден бизнес*, Мярка 3.2.2. *Насърчаване на предприемачеството, стартиране и развитие на икономически дейности в нови МСП.* • **Хаджидимово –** Стратегическа цел 1: *Развитие на конкурентноспособна икономика чрез развитие на собствения потенциал*, Приоритет 1.2 - *Насърчаване на предприемачеството за създаване на микро- и малки фирми за преработка на селскостопанска продукция*

4.3. Мярка „Интеграция на маргинализираните общности“ (ИП 1 от ПО 2)

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*

Подобряване достъпа до заетост	**В анкетно проучване:** - Двама от респондентите са дефинирали конкретно свързани с ИП 1, ПО 2 потребности, приоритети и имат добра проектна готовност - **Фиг.9 и Фиг. 13** - 19 от анкетираните са отбелязали като нужна и с потенциал зя включване мярка, свързана с интеграцията на маргинализирани общности– **Фи. 21** В обощение - анкетното проучване не беше достатъчно за доказване на потенциала за включването на мярката в стратегията, поради което в основен източник на информация се превърнаха срещите със заинтересованите лица, както и допълнителният документален анализ. **При проведените срещи:** В рамките на информационните и работни срещи бяха поканени представители от ромската общност като идентифицирана основна целева група в риск от социално изключване. На една от тях се обсъди и прие възможността за подобряване достъпа до *здравни услуги* на маргинализираните общности чрез финансиране на мобилен център за здравни услуги**.** На среща с представитеи на ДБТ и ДСП ромите бяха определение като добре интегрирани в обществото на територията на община Гоце Делчев, но силно застрашени от образователно и професионално изключванев Хаджидимово и Гърмен. Основните усилия според тях трябва да се съсредоточат върху развитието на *здравната* и сексуална култура
Подобряване достъпа до образование	
Подобряване достъпа до социални и здравни услуги	
Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи	

	на ромската общност, както и развиване на проект за здравни медиатори, което би било основополагащо за успешното им приобщаване. Във връзка с професионалната интеграцията на маргинализирани групи - на срещата с представители на МСП се подчерта тяхната готовност за подобряването на достъпа до заетост на лица от маргинализирани общности чрез предоставяне на обучение и възможност за стажуване. **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 3: *Подобряване качеството на жизнената среда*, Мярка 2: *Стимулиране развитието на социалните дейности* • **Гърмен** – Специфична цел 4.1. *Повишаване образователното равнище на населението,* Мярка 4.1.1. *Подобряване качеството на образование и създаване на условия за равен достъп до образование (*вкл. и на лица от уязвимите групи*),* Мярка 4.1.2. *Намаляване на броя ученици, преждевременно напускащи училище (*със специален фокус върху ромското население*);* Специфична цел 4.2. *Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за*

	повишаване качеството на живот, Мярка 4.2.2. *Предотвратяване на рискове, водещи към социална изолация*; Специфична цел 4.3. *Предотвратяване отпадането от пазара на труда* • **Хаджидимово –** Стратегическа цел 2: *Съхранение и развитие на човешкия капитал*, Приоритет 2.1 - *Повишаване на заетостта и развитие на пазара на труда*, Приоритет 2.2 - *Подобряване на достъпа до образование*, Приоритет 2.3 - *Подобряване условията за живот на младите хора* (осигуряване достъп на всеки гражданин до здравна помощ и услуги и др.) *Други стратегически документи, които дават основание за необходимостта от включване на мярката:* • *План за действие на Община Гоце Делчев за изпълнение на интеразионните политики – 2015 – 20126 г.* • *План за действие на Община Гърмен за изпълнение на интеграционните политики 2015-2017г.* • *План за действие на АОбщина Хаджидимово за изпълнение на интеграционните политики 2015 – 2016 г.* • *Областна стратегия за интеграция на ромите в Благоевградска област (2012 - 2020)*

4.4. Мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги за социално включване на хора с увреждания и самотноживеещи лица“ (ИП 3 от ПО 2)

Основание за включване на мярката:

Адресиран проблем, потребност и/или приоритет за развитие, посочен от заинтересованите страни	*Оценен потенциал*
Предоставяне на подкрепящи услуги в общността или в домашна среда • за ранно детско развитие, превенция и ранна интервенция за деца • за възрастни хора • за хора с увреждания • други уязвими групи от населението	**В анкетно проучване:** - Резултатът от анализа на проблемите, потребностите, приоритетите и проектните идеи на заинтересованите страни отчете потенциал за реализиране на средно три проекта по тази мярка – **Фиг.8 , Фиг. 9 и Фиг. 13** - Най-посочваният инвестиционен приоритет, по който анкетираните биха имали интерес да кандидатстват, макар и в момента на провеждането на проучването да не е отчетена завършена проектна готовност, е ИП 3, ПО 2 – **Фиг. 21**
Премахване на институционалния модел на грижа • за децата и младежите • за възрастните хора • за хората с увреждания	
Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето за уязвимите целеви групи	
Местни социални дейности за социално включване	**При проведени срещи:** Дискусиите в хода на срещите бяха свързани с необходимостта от подобряване достъпа до здравни услуги на всички видове уязвими групи, като в името на социалното им включване – да се ограничи възможно най-много институционализирането и да се даде възможност нужните здравни и социални услуги да се предоставят в семейна среда. Най-обсъждана идея беше създаването на мобилен здравен кабинет, а на срещата с експертите от местните ДБТ и ДСП се даде приоритет на безспорната потребност от разработване на алтернативи
Местни социални дейности за социално включване	

	на институционалните грижи на територията на МИГ– **Табл. 10** **При анализ на документални данни:** *Общински планове за развитие и включените в тях цели, приоритети и мерки, идентифицирани като реализируем потенциал в рамките на анализа на заинтересованите страни*: • **Гоце Делчев** - Приоритет 3: Подобряване качеството на жизнената среда, Мярка 2: Стимулиране развитието на социалните дейности (В анализа на социалната сфера на територията на общината се посочва, че „*потребителите на социални услуги са в основната си част възрастни хора с ниски доходи, хора с увреждания и в неравностойно положение и не са в състояние да покрият разходите по своята издръжка*“) • **Гърмен** - Специфична цел 4.2. *Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот*, Мярка 4.2.1. *Разширяване на териториалния обхват, качеството и броя на здравни и социални услуги*, Мярка 4.2.2. *Предотвратяване на рискове, водещи към социална изолация* • **Хаджидимово** – Приоритет 2.3 - *Подобряване условията за живот на младите хора* (осигуряване достъп

	на всеки гражданин до здравна помощ и услуги и др.); В ОПР се посочват следните дейности по социално подпомагане на уязвими групи хора: «Домашен социален патронаж», «Дневен център за възрастни хора», «Личен асистент» *обхват, качеството и броя на здравни и социални услуги*, Мярка 4.2.2. *Предотвратяване на рискове, водещи към социална изолация* *Други стратегически документи, които дават основание за необходимосттаи от включване на мярката :* • *Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в Община Гоце Делчев* (2016-2020 г.) и на съответните годишните оперативни планове в тази област; • *План за развитие на социалните услуги на Община Гърмен 2016 г.* • *Годишен план за развитие на социалните услуги в Община Хаджидимово за 2017 г.* • *Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 в Област Благоевград*

V. ПРОГРАМИ И МЕРКИ С НИСЪК ПОТЕНЦИАЛ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО СВОМР

1. Мерки от ПРСР с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС

Основание следните мерки да не се включат в СВОМР:

- ***Мярка 1*** „Трансфер на знания и действия за осведомяване“ с всички подмерки
- ***Мярка 2*** „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство“

- ***Под-мярка 4.4*** „Непроизводствени инвестиции“

Мерките са отчели много нисък интерес в хода на анкетното проучване, както е видно от **Фиг. 15 и Фиг. 16.** Основната причина да бъдат окончателно изключени от СВОМР е потвърждението на ***липсата на потенциал*** за усвояване на мерките от заинтересованите страни, присъстващи ***на работните срещи***, както и единодушното им иключване от нейните рамки на финалните ***обществени обсъждания***.

- ***Под-мярка 7.5.*** „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура“

Отчетен е интерес към дейностите по тази мярка, както е видно от Фиг. 9, Фиг. 13 и Фиг. 16, поради което решението за включване на мярката беше определено да се вземе в рамките на срещите със заинтересованите страни – потенциални бенефициенти и партньори в изготвянето на стратегията - и на обществените обсъждания за финализиране на окончателното й съдържание. Още в рамките на първата среща от 08.04. се взе решение де не влиза в състава от мерки в СВОМР. В последствие постъпи предложение за включване на туристическите инфраструктурни дейности, допустими по нея, в рамките на новата мярка по Регл. (ЕС) № 1305/2013, но на срещата от 12.04. надделя аргументът, че ***приоритетни за общината са инфраструктурните дейности по мярка 7.2.*** , а концентрирането на средствата, предвидени за ***меки туристически дейности*** в новата мярка, ще бъде по-ползотворно в ръцете на НПО и читалищата, чието натрупване на опит в изготвянето, кандидатстването и реализирането на проекти е ***от приоритетно значение*** за територията на МИГ в настоящето.Под-мярка 7.6. „Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата“

- ***Под-мярка 7.6***. „Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата“

Ниският интерес към мярката е виден от **Фиг. 16**, но в допълнение в рамките на срещите се подчерта политиката на отказ от кандидатстване по европейски проекти на местните православни поделения на вероизповеданията, а представителствата на други вероизповедания на територията на МИГ ***не изявиха интерес*** в рамките на консултативните срещи със заинтересованите страни.

- ***Мярка 8*** „Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите“ с всички подмерки

Интерес към мярката е регистиран в анкетното проучване, видно на **Фиг. 10, 11, 13, 15 и 16**. В дневния ред на срещите залегна задачате за идентифициране на заинтересовани лица с потенциал на бъдещи бенефициенти, отговарящи на изискванията на мярката. Както на работните срещи, така и в рамките на широките обществени обсъждания, на всички от които бяха поканени респондентите в проучванията, покани за срещите бяха публикувани и в пресата, на еликтронния сайт на МИГ и фейсбук страницата. Присъстващите на срещите стигнаха до заключението, че поради ***липсата на достатъчно на брой потенциални бенефициенти с реален интерес към мярката***, заети в дървопреработвателния сектор, и ограничения бюджет на програмата, изискващ приоритизиране на потребностите, мярка 8 ще бъде изключена от СВОМР.

- ***Мярка 9*** „Създаване на групи и организации на производителите“ с всички подмерки
- ***Мярка 16*** „Сътрудничество“ с всички подмерки

Известен интерес към възможностите за сътрудничество в селското стопанство и развиване на иновации в неговите рамки е отчетен на **Фиг. 10 и Фиг.12**, като на последната преобладават отрицателните отговори на въпроса за идеи за развитие на нововъведения в земеделието. По подобен начин респондентите ***не демострират почти никакъв интерес*** към участието в клъстъри и организации на земеделски производители (**Фиг. 12**). Допълнително потвърждение на липсата на потенциал за заделяне на финансов ресурс специално за тези дейности е потвърден от отговорите на анкетираните за предпочитени за включване мерки за кандидатстване в СВОМР – **Фиг. 15 и Фиг. 16.** ***Окончателно решение за иключването*** им е взето в рамките ***на срещите и обществените обсъждания***, като наличието на потребност от обединяване на усилията за развитие на едно модерно и иновативно селско стопанство е поощрено в рамките на критериите за оценка по мерките от ПРСР, включени в стратегията.

2. ОПИК с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС

Основание следните мерки да не се включат в СВОМР:

- ***Инвестиционен приоритет 2.1*** „Достъп до финансиране в подкрепа на предприемаче-ството” от ***Приоритетна ос 2*** „Предприемачество и капацитет за растеж“

Регистриран е интерес към развитието на предприемачески идеи от страна на заинтересованите страни в рамките на широкото анкетно проучване, виден на **Фиг. 19,** но по време на срещите със заинтересовани страни потенциалът на мярка за развитието на предприемачески идеи е оценен като *недостатъчен* поради изискванията за кандидатстване от *стартиращи предприятия със статус на малки*, т.е. такива, които имат персонал от над 10 души и определен капитал, което е трудно за реализция от страна на ново предприятия, особено на по-малка територия. В рамките на консултативните срещи и обсъжданията със заинтересованите страни съмненията в действинелния интерес се потвърдиха, както е видно в описанието в **Табл. 10**. Възможност да се удовлетвори заявеният все пак ***интерес към развитието на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество*** се появи след публикуванто на указанията на Управителния орган на **ОПРЧР** от 21.04.2016г и включения в програмата **ИП5, ПО 1** „*Подкрепа за развитието на предприемачески идеи*“, макар последният да не отпусна грантове за стартиране на самостоятелна стопанска дейност на кандидатите.

3. ОПРЧР с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС

Основание следните мерки да не се включат в СВОМР:

- ***Инвестиционен приоритет 7*** „Приспособ. на работниците, предприятията и предприемачите към промените” ***от Приоритетна ос 1*** „Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места“

Потенциалът на ИП 7 не е определен като значителен или приоритетен във връзка с потребностите на заинтересованите страни на територията на МИГ в резултат от анкетното проучване (**Фиг. 21**). Продължилото в рамките на срещите обсъждане доведе до заключението, че потенциалът на подобна мярка е в пряка зависимост от въвеждането на иновативни и технологично модерни машини в предприятията, което изисква актулизиране на знанията на работниците. В този смисъл се отбеляза, че ***при дейностите, свързани с мярката за иновации, са предвидени разходи за консултиране***, подпомагане и обучение в областта на трансфера на знания, които биха задоволили потенциалния интерес.

- ***Инвестиционен приоритет 4*** „Развитие на социалната икономика и подкрепа за социалните предприятия ” от ***Приоритетна ос 2*** „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“

Подобно на ИП 7 и ИП 4, ПО 2 не е изведен от заинтересованите страни като приоритетен за включване в стратегията (**Фиг. 21**). В рамките на дискусиите със заинтересованите страни не постъпиха никакви коментари или предложения за включването на подобна мярка, като на срещата с фокус-групата от представители на ДБТ и ДСП се подчерта ***твърде ниският потенциал*** на ИП 4 поради липсата на социални предприятия на територията на МИГ и поради развитието на подобни дейности в рамките на трансграничното сътрудничество с Гърция.

4. ОПОС с нисък потенциал или без интерес от страна на ЗС

Основание следните мерки да не се включат в СВОМР:

- ***Приоритетна ос 3*** „Натура 2000 и биоразнообразие“

Интересът на анкетираните заинтересовани лица към мерки, свързани с поддържането и подобряването на околната среда е основно представен на **Фиг. 8 и Фиг. 9**, които показват, че има потребност от екологична активност от страна на заинтересованите лица. В рамките на анктеното проучване постъпи само една добре структурирана проектна идея, която обаче на би могла да бъде достатъчна за залагането на самостоятелна мярка със съответно заеделения за нея финансов ресурс. Ето защо се взе решение да залегне изрично в дневния ред на предстоящите срещи въпросът за включване на мерки от ОПОС, което доведе до категоричното изключване на програмата от СВОМР, поради ***липсата на интерес от заинтересованите страни и отсъствието на засвидеталстване на проектна готовност на анкетираните***. В допълнение се направиха консултации с общински еколози, които също не подкрепиха отделянето на финансов ресурс в рамките на стратегията на МИГ Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово.

***

В заключение, на базата на проведените анкетни проучвания, информационни и консулативни срещи и обсъждания със заинтересованите страни, представени в настоящия доклад, бяха включени общо **11 мерки в Стратегията за ВОМР на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово**, които черпят финансиране от три програми – ПРСР, ОПИК и ОПРЧР, насочени към преодоляване на нуждите и удовлтворяване на потребностите на заинтересованите страни и идентифицираните целеви групи, постъпили в рамките на проведените проучвания.

Приложение 1 *– Анкетна карта за идентифициране на потенциални бенефициенти и проектни предложения към Стратегия за ВОМР на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово*